Vdekje fashizmit — Liri Popullit

RILINDJA

ORGAN I FRONTIT POPULLUER TE KOSOVES E METOHIS

Poštarina plaćena u gotovu
Taksa postale e pagueme

NEDELJNI LIST
FLETORE E PERJAVESHME

Redaksija: Prishtinë
Rruga Emin Duraku Nr. 38

PAJTIMET:
për 1 vit 96 din
„ 6 muej 48 „
„ 3 muej 24 „

Dorëshkrimet nuk kthehen

Odgovorni urednik
Drejtori pergjegjës XHELADIN HANA

Vjeti IV Nr. 104-105 | PRISHTINE, 29 Fruer 1948 | Çmimi 2 dinarë

TRIDHET VJETORI I ARMATES SOVJETIKE

Nga referati i Gjeneral-Lajtnantit Svetozar Vukmanoviq, mbajtun n'akademin kremtore me rastin e tridhetvjetorit t'Armates se Kuqe

„U mbushen tridhet vjet nga dita kur aradhat e Ushtris se Kuqe i thyen intervenistat gjerman ke Narva e Pskovi. Kjo dite kremtohet si dite-lindjeje e Armates Sovjetike. Nga ajo dite fillon periudha e luftave te mdha e te veshtira, qe Republikes se re Socjaliste dhe fuqis se saj t'armatosun u asht dashte t'i zhvillojne kundra intervenistave gjerman, japonez, francez, anglez etj., te cilet tue i cfrytzue fuqit e mbrendeshme kundra—revolucjonare jane perpjeke me e shtype revolucjonin socjalist te Tetorit, me shkatrrue Republiken e re Sovjetike, me e coptue teritorin e saje dhe me e zhduke pamvarsin dhe lirin e popujve te saje. Nepermjet te kesaj lufte kundra intervencjonit te huej dhe kundra—revolucjonit te mbrendeshem, u-ngrit, e para ne historin e njerzimit, fuqija e armatosun e klases puntore dhe e mbare popullit puntuer te nji vendi — Armata Sovjetike.

Armata Sovjetike lindi ne Revolucjonin socjalist, ku turmat puntore te Bashkimit Sovjetik e permbysen borgjezin nga pushteti dhe e syprimuen cfrytzimin e njeriut prej njeriut. Pra ktu as qe mund te bahet fjale per ndonji fare antagonizme ne mes te pushtetit sovjetik dhe turmave puntore, ashtu sic nuk mund te flitet as per ndonji antagonizem ne mes te Armates dhe popullit. Per te paren here ne historin e njerzimit, interesat e turmave popullore u-perputhen kryekeput me interesat e pushtetit (qe asht pushteti i tyne); po keshtu edhe interesat e mases ushtarake u-perputhen plotsisht me interesat e udheheqesis ushtarake (sepse kjo asht udheheqsija e tyne). Me kete u-krijuen mundesit reale per farkimin e bashkimit politik monolit te mbare popullit sovjetik, si dhe unitetit politik monolit n'Armate. Qe, sepse Armata sovjetike ka muejte me u-ndërtue si organizate ushtarako-politike monolite, e cila i sherben mbare popullit sovjetik ne mprojtjen e pushtetit sovjetik, fitoreve te Revolucjonit dhe liris e pamvarsis se Republikes Socjaliste. Kjo e ban Armaten Sovjetike armate te vertete popullore, e cila asht e qarkueme nga perkrahja e pergjithshme dhe dashtunija e mbare popullit sovjetik, cka nuk ndodhe as s'mund te ndodhe ne kurrfar armate borgjeze.

Ne kete vecanti t'Armates Sovjetike qendron nji nga burimet kryesore te pathyeshmenis se saje.

E dyta.— Armata Sovjetike ka linde ne Revolucjonin socjalist, ne te cilin asht zgjidhe definivisht cashtja kombetare dhe asht syprimue cdo shypje kombetare. Ne Vend asht realizue vllaznimi dhe barazija ne të drejta e te gjithe popujve, qe perbajne familjen e madhe te popujve sovjetik. Me kete jane krijue mundesina, deri atehere te panjoftuna, per realizimin e unitetit te forte politik te mbrendeshem, e, si rrjedhim edhe n'Armate. Me kete mund te spjegohet, zaten, besimi dhe dashtunija e madhe qe ushqejne te gjithe popujt sovjetike per Armaten e tyne sovjetike.

Edhe kjo vecanti e Armates Sovjetike asht nji nga burimet e pathyeshmenis se saje.

E treta.— Armata sovjetike as nuk ka pase as nuk ka kurrfar arsyeje qe t'edukohet ne frymen e urrejtjes ndaj popujve te tjere. Bashkimi Sovjetik, qysh nga fillimi i krijimit te tij, nuk ka kurrfar pretendimesh imperjaliste ndaj teritoreve te hueja e vendeve te hueja, por vetem asht i interesuem per mbrojtjen e vendeve te tija nga cdo cenim imperijalist eventual. Armata Sovjetike u sherben pikerisht ketyne qellimeve. Ajo i sherben mbare popullit sovjetik per sigurimin e pamvarsis s'atdheut te saj socjalist nga cdo intervencion i jashtem imperjalist eventual. Pikrisht per kete ajo edukohet ne frymen e urrejtjes se papajtueshme per imperjalistat, si dhe ne frymen e bashkepunimit vllaznuer dhe miqesis me te gjitha fuqit anti-imperjaliste te botes. Kjo edukate rrjedh nga vet karakteri i saje, i cili asht formue pikerisht ne lufte kundra imperjalizmit.

Edhe ne kete vecanti t'Armates Sovjetike qendron nji nga burimet kryesore te pathyeshmenis se saje.

Fitoret e korruna nga Armata Sovjetike ne luften e madhe Patriotike nuk kane qene te rastesishme. Ato, para se gjithash, jane rezultat i prioritetit qe e ka pase Armata sovjetike qysh prej fillimit te krijiimt te saje si Armat e Revolucjonit Socjalist. Ato, mandej, jane rezultat i pregatitjes s'urte stalinjane te Bashkimit Sovjetik (merret vesht, edhe Armates Sovjetike) per mprojtje nga cdo sulm imperjalist eventual, nga cdo ane qe te vinte. Ato, gjithashtu, jane rezultat i strategjis stalinjane te luftes, strategji e cila triumfoi mbi strategjin aventuriste gjermane, mbi doktrinen ushtarake gjermane.

Nga fjalet e shokut Stalin dihet se fuqija dhe organizimi i mprapa-vijes jane nji faktor konstant, nga i cili mvaret perfundimi definitiv i luftes (natyrisht, ndermjet faktorve te tjere).

Uniteti moralo—politik i mbrapavijes sovjetike ka ushtrue nji influence vendimtare ne perfundimin definitiv te luftes. Baza e ktij uniteti asht fakti qe turmat puntore, ne Revolucjonin e Tetorit, e kane marre pushtetin dhe e kane suprimue shoqnin e ndame ne klasa. Aty, ne paqe, ka qene interes i perbashket i te gjith njerzve sovjetik ndertimi i shoqnis socjaliste te pa-klasa dhe, ne lufte, ka qene vetem interesi i mprojtjes s'atdheut te vet socjalist. Ne kta faktore asht themelue patriotizmi sovjetik, patriotizmi masovik i njerzve sovjetik, si n'Armate, ne front, ashtu edhe ne cdo pune tjeter qofte, ne mbrapavije. Kur dhe asnji vend kapitalist nuk e ka mbrrijte nji unitet asisoji ne mbrapavije, nji unitet kaq te madh ne mes t'Armates dhe mbrapavijes. Kjo asht e mundun t'arrihet vetem nder vendet qe e kane suprimue rendin shoqnuer kapitalist dhe qe ndertojne rendin shoqnuer te ri, socjalist.

Ky unitet moralo—politik i mbrapavijes sovjetike ka qene nji nga faktoret kryesore te fitores s'Armates Sovjetike ne luften e Madhe patriotike.

Edhe politika e industrijalizimit dhe elektrifikimit te vendit, qe ndoq Qeverija Sovjetike dhe Partija Bolshevike ne vjetet e ndertimit paqesuer te Bashkimit Sovjetik nepermjet te pesvjeçorve Stalinjan, ka ushtrue nji influence vendimtare ne perfundimin definitiv te luftes. Lufta e Madhe patriotike, ku u ndeshen Armata shum-miljonshe, ka kerkue nga industrija Sovjetike furnizimin e Armates Sovjetike me tekniken ma moderne te luftes dhe ne sasina te mjaftueshme. Lufta e Madhe patriotike, gjithashtu, ka kerkue nga transporti sovjetik qe t'ua dergoje me kohe dhe nder vendet e caktueme te gjitha nevojat e frontit formacjoneve t'Armates Sovjetike. Cfare veshtirsinash i asht dashte industris sovjetike me kalue ne permbushjen e ktyne detyrve? Me i shpernguler te gjitha instalimet industrijale nga basenat e kercnuem te minjerave dhe atyne industrijale (Donbas etj); me e ngrite perseri industrin n'Ural dhe ne rejonet lindore te Vendit; mos me e pre prodhimin e teknikes luftarake per nevojat e Armates ne front etj. Industrija sovjetike i kreu me sukses te gjitha keto detyre.

Pa politiken e industrializimit dhe elektrifikimit, pa zbatimin e pjatiletkave stalinjane, ne vjetet e ndertimit paqsuer te Bashkimit Sovjetik, nuk do te kishte qene e mundun as fitorja e Armates sovjetike ne luften e madhe Patriotike.

Edhe kolektivizimi i bujqesi,qe e zbatoi qeverija Sovjetike dhe partija Bolshevike ne vjetet e ndertimit paqsuer te Bashkimit Sovjetik, ka ushtrue nji influence vendimtare ne perfundimin definitiv te luftes. Cfare detyrash kane qene shtrue para bujqesis sovjetike gjate luftes? Me e furnizue Armaten shum-miljonshe ne front me ushqim ne sasina te mjaftueshme; me e furnizue industrin me sas'na te mjaftueshme landesh te para; me e furnizue puntorine n'industri dhe qytete me sasina te mjaftueshme ushqimi etj. C'veshtirsina jane cfaqe para bujqesis sovjetike ne permbushjen e ke saj detyre te vet? Pike se pari shkumja ne mase e njerzve nga bujqesija ne front, per ta perplotsue Armaten; humbja e teritoreve bujqesore ma te begatshme te Bashkimit Sovjetik qysh ne vitin e pare apo te dyte te luftes (Ukraina etj). etj. Bujqesija kolhozjane sovjetike, kolhozjant e kolhozjanet sovjetike i permbushen me sukses kto detyre, me gjithe veshtirsit e shumta qe iu ka qite lufta.

Pa politiken e kolektivizimit te bujqesis, pa ndertimin e rendit te forte kolhozjan, qe e ngriti partija Bolshevike nen udhheqjen e shokut Stalin ne vjetet e ndertimit paqsuer te Bashkimit Sovjetik, nuk do te kishte qene e mundun as fitorja e Armates sovjetike ne luften e madhe Patriotike.

Nji mbrapavije kaq t'organizueme nuk e ka as nuk mund ta kete asnji vend me rend shoqnuer kapitalist.

Armata sovjetike, siç dihet, ka luejt nji rol historik ne luften e Dyte botnore, tue e bajte ne shpatullat e veta nji barre shum e shum ma te rande e ma te madhe se sa çdo armat e koalicjonit anti-hitlerjan, se sa te gjitha keto armata se bashku. Gjithashtu dihet se Armata sovjetike e ka fitue mirenjohtesin e perhershme te njerzimit me fitoren e saje ne luften e 1941—1945 mbi anmikun, deri atehere, ma t'eger dhe ma t'erret te njerzimit — fashizmin gjerman. Te gjitha keto dihen fort mire.

Me gjithe kete, provokatoret amerikan te luftes se trete botnore dhe ndihmesat e tyne anglez, etj., perpiqen me e pakesue dhe shtrembenue rolin e Armates Sovjetike ne luften e dyte botnore, me i maskue planet e veta per luften e re botnore me rrena e shpifje kundra Bashkimit Sovjetik dhe Vendeve te demokracis popullore. Prandaj, pikrisht sot asht nevoja te theksohen disa fakte historike, deri tash te patheksueme sa duhet, te cilat e ndriçojne jo vetem rolin e Armates Sovjetike ne fitoren mbi fashizmin gjerman dhe aleatet e tij, por edhe politiken, e para luftes dhe te kohes se luftes, e disa vendeve prendimore dhe Shteteve te Bashkueme t'Amerikes.

E para.- Asht fakt se qarqet sunduese amerikane, angleze e franceze, ne periudhen e paraluftes kane ndjeke politiken per ta bate pamundeshme e jo per ta shpartallue agresjonin gjerman, japonez e italjan, politiken e te ndihmuemit dhe te te perkrahunit te ketij agresjoni, politiken e drejtimit dhe inkurajimit te ketij agresjoni kundra Bashkimit Sovjetik, politiken e çfrytzimit te ketij agresjoni per shtypjen e fuqive demokratike te popujve evropjan etj.

E dyta.— Asht fakt se gjate luftes qarqet sunduese t'Europes prendimore dhe ato amerikane kane ndjeke nji politike ushtarake te caktueme me ket qellim: t'a dobsojne Armaten Sovjetike, si e si mbas luftes te muejshin me e diktue vullnetin e vet, dominaten e vet ne bote (shtymja e hapjes se frontit te dyte n'Europe, hapja e fronteve ne drejtime ma pak te randesishme, si per shembull n'Afriken Veriore etj.) me i pengue dhe shkatrrue levizjet çlirimtare ne vendet e ndryshme, si e si mbas lufte te muejshin me i mbajte keto vende ne poziten kolonjale dhe gjyse-kolonjale. Politika e imperjalistave amerikan e anglez mbas luftes se Dyte botnore asht politike e perziemjes ne punet e mbrendeshme te shteteve te tjera; kercnim dhe shkelje e pamvarsis kombetare te vendeve e popujve te tjere; pregaditje provokuese te luftes se trete botnore; jane luftat ne Greqi, Kine, Hindonezi; asht doktrina Truman e plani Marshall; asht krijimi i bazave luftarake an'e mbane lamshit toksor etj. etj.

Ndersa, si e din gjithkush, Bashkimi Sovjetik para luftes ka ndjeke politiken e Bashkimit te te gjitha forcave demokratike per evitimin e çdo agresjoni. Gjate luftes Bashkimi Sovjetik i ka ndihmue levizjet çlirimtare ne te gjitha vendet. Armata Sovjetike i çliroi nga skllaverija fashiste shum vende dhe u ndihmoi fuqive demokratike te ketyne vendeve me ndjeke rrugen e demokracis popullore.

Politika e Bashkimit Sovjetik mbas luftes se dyte botnore asht politik e te ndihmuemit dhe forcimit te pamvarsis se vendeve demokratike, nderimit te pamvarsis kombetare dhe mos-perziemjes ne punet e mbrendeshme te shteteve te tjera, asht politik qe kundershton dhe i demaskon te gjithe provokatoret e luftes se trete botnore; asht politika e luftes konsekuente per vendosjen e paqes demokratike".

Mbasi vueni ne dukje lidhjet e forta te popujve e Armates s'one, lidhjet e botes demokratike me popujt e BRSS e Armaten e tij, referuesi perfundoi:

„Popujt e Jugosllavis e kujtojne me mirenjoftesi ndihmen e madhe t'Armates Sovjetike ne te çliruemit e vendit t'one nga okupatoret fashista. Prandaj popujt e Jugosllavis dhe Armata popullore Jugosllave u a dijne gjithmone per ndere popujvet te Bashkimit Sovjetik dhe mikut ma te mire te Jugosllavis, Josif Visarionoviq Stalinit".

Zgjedhjet e organeve te Frontit Populluer nder qytetet e Krahines s'one provuen ndergjegjen e nalte politike te qytetarve

Të djelen e kalueme u-banë zgjedhjet per organet e Frontit populluer edhe në qytetet e Krahinës s'onë: Prishtinë, Mitrovicë, Pejë e Prizren.

Vet rezultati provon ndergjegjen e naltë politike të të gjithë antarëve t'organizatës së Frontit populluer, që me votën e tyne zgjodhen për udhëheqësa ma të mirët nder ma të mirët.

Në Prishtinë kanë votue prej antarëve të regjistruem 98,49%, në Mitrovicë, 96,47%, në Pejë 97,48%, dhe në Prizren 99,30%.

Në Prishtinë rezultatet ma të mirat kanë qenë në reonin e dytë, të tretë dhe të katërt, ku asht votue qind për qind.

Masat e gjana punuese të qyteteve t'ona: puntorija, inteligjenca populiore, qytetarët e çdo profesjoni dhe qytetaret, u-paraqiten në vendet e votimeve me plot enthuzjazëm tue e ndi vedin plotsisht të bindun se me votën e tyne po zgjidhshin njerëzit ma të mirë për udhëheqësa të punes n'organizaten e perbashkët politike—Frontin populluer, n j e r z i t e g a t s h ë m me u-sakrifikue për të miren e popullit, po ashtu si janë sakrifikue bijt t'onë në luftë kundër okupatorit dhe trathtarëve të Vendit. Të gjithë votuen per udhëheqësat e Frontit tue e ndi vedin të saktë se organizata e tyne e Frontit populluer do të dijë, sikur në luftën kunder zaptuesave të Vendit, me i udhëheqë popujt t'onë të vllaznuem e të bashkuem drejt jetës ma të mirë—drejt socjalizmit. Antarët dhe antaret e Frontit populluer edhe kët herë—si gjithmonë—e kallxuen me voten e tyne se janë të pandamë prej organizates së vet dhe se janë të gatëshem me kontribue sa ma shum në përmbushjen e detyrëve të Planit pesvjeçar, qe ka për qëllim për përmirësimin e të gjitha kushteve ekonomike, kulturale e shoqnore n'interesin e përgjithshëm.

Sikur edhe në zgjedhjet e këshillave të vendeve të Frontit dhe të delegatve për rrethe, ashtu edhe në këto votime, në saje të veprimtaris së palodhshme të frontisteve ma të mira, shum femna shqiptare muslimane duelen në votime diku pa çarshaf e diku pa peçe. Për ato gra që me ket rast e kanë hjekë peçen, asht hapi i parë në thyemjen e akullit, i cili do të thehet krejtësisht vetem atëherë kur ato do t'a zhdukin edhe çarshafin. Shembullin ma të mirë e kanë dhanë në këto zgjedhje 412 femna të Pejes, prej të cilave njiqind kanë dalë pa çarshaf dhe 312 të tjera pa peçe. Ato femna shqiptare që e kanë hjekë çarshafin, e kanë zgjidhë definitivisht këtë problem jetësuer, jo vetëm për vehten e tyne por për mbarë popullin e Krahinës s'onë. Ato me këtë lloj inisjative tregojnë se janë të pandame prej perparimit të përbashkët të të gjithë popujve të Jugosllavis së re dhe se janë të gatëshme me marrë pjesë aktive në punë si të gjitha shoqet përparimtare—demokratike t'a t d h e u t t'onë. Ato, kështu të shlirueme, i ftojnë të gjitha shoqet e veta të Krahinës, që t'a ndjekin shembullin e mirë të tyne tue u-shkëputë nji herë e përgjithmonë prej robnis së çarshafit e të peçes.

Sistemi i ri i furnizimit - hap i madh perpara ne jeten ma te mire te masave punonjese

Dekretet dhe urdhnesat e Qeveris qendrore mbi sistemin e ri te furnizimit te popullsis, janë n,i hap i madh p rpara në rrugen e drejtë t shitj s së lirë socjaliste me çmime t'unjisueme ma t'ulta.

Pamvarsija ekonomike e politike e atdheut t'onë të ri, përpjekj t vigane të klasës pun ore, te mija sulmuesve, novatorve e rajconalizatorve, ekonomija e jonë me plan, shtimi i prodhimit industrijal me 67% ma tepër se në kohen e paraluf es etj. i kanë dhanë mundësi p shte it t'onë te ri që, qysh ne vjetin e dytë me plan, t'i marrë ke o masa kaq të randësishme, qe janë shpr hja ma e mirë e kujdesit dhe vij s se shokut Tito ne çashtjen e permirësimit te jetes se po ullit t'onë puntor te qytetit dhe te katundit. Sist mi i ri i furnizimit ka ardhë si përfundim i fakjit qe, Vendi i jone asht tue hecë në rrugën e sigurtë dre të nd rtimit të shoqnis socjaliste.

Dekretet dhe urdhnesat e sistemit te ri të furnizimit ngjallin nji interesim edhe ma te madh për realizimin e Planit pesvjeçar dhe do të ndihmojnë që çdo njeri i aftë te marrë pjesë ne prodhim, te shpërblehet dhe te furnizohet si nbas pu ës e ko tribu it që j p për te mirën e përgjithëshme. „Çdo nënshtetas asht i detyruem me punue simbas mundësive të veta: kush nuk i jep komunitetit as nuk mund te marrë prej tij."

Në vendet kapitaliste, dita di e shtohet papunsija, u a dhe mjerimi, kurse Vendi i jonë, ndonse i damtuem randë nga l u f t a, qysh sivjet do të mund t m e përmirësue nivelin jetësuer te popullit puntor me 7% ma tepër se sa ka qenë në vjetin 1939. Kjo e provon ma së miri prioritetin e rendit t'onë të ri shoqnuer mbi sistemin ekonomiko-shoqnuer kapitalist.

Me sistemin e ri te çmimeve, katundarit t'onë pun or i epet mundësija me ble artikuj të ndryshëm industriialë me çmime t'unjisuem ma t'ulta e nën kushte shu n ma të mira se sa para luftë. Me kundra vleften e artikujve bujqësorë do të ketë mundësi me ble 12 % ma t për artikuj industri: 1: se sa ka muejtë me ble para luf e. Në fjalimin e mbajtun mbi „Çmimet e lidhuna", shoku Boris Kidriç, në mes të tjerash ka vue në dukje se per 100 kgr. grune katundari ka muejte, me ble 10,13 kgr. sheq r e tash mundet me ble 12,49 kg. me 100 kg. grunë ka muejt me ble 21,7 litra voj guri e tash mundet me ble 74,9 litra, ka muejt me ble 0,22 tonelata ciment e tash mundet me ble 0,28 tonelata, ka muejt me ble 10,088 kgr. shetën e tash mundet me ble 11,6 kgr. etj.

Sistemi i ri i furnizimit, qe fillon me u-zbatue ne muejin mars t: k.v, kerkon nga i gjithe aparati i jone tregtar shtetnor dhe kooperativ perpiekje shum ma te mdhaja, shpejtsin ma te madhe, evidencen dhe kontrollin e saktë. N'anen tjeter kerkon qe ketij aparati t'i epet ndihme e gjithaneshme nga organet e pushtetit populluer dhe te gjitha organizatave te Frontit, te cilat duhet te jene ne vijen e pare te luftes per zbatimin e drejte te dekreteve. Kto duhet te bashkepunojne ngusht me drejtorit kooperative te rretheve dhe t'u apin kooperativave te gjithe ndihmen e nevojshme.

Organizatat e Frontit populluer duhet t'ia spjegojne popullit randesin e zbatimit te sistemit te ri te furnizimit, t'i mobilizoine te gjithe antaret e vet ne ket drejtim, te ndihmojne ne zhdukjen e te gjitha te metave t'aparatit tregtar shtetnuer dhe kooperative, qe i ka vue ne dukje shoku Tito ne fjalimin e tij me rastin e vjetit te ri, te luftoine kundra te gjithe atyne elementave qe ne menyre te ndryshme do te perpiqen me i sabotue keto masa te pushtetit t'one, qe kane per qellim permirsimin.

Tue i skjarue dekretet mbi sistemin e ri te furnizimit, organizatat e Frontit duhet t'i vejne ne dukje momentet ma te randesishme, te cilet, qysh ne vjetin e pare te Planit t'one pesvjeçar, e kane bo te mundeshme permiresimin e nivelit jetesuer te populjesis s'one. Me ketë rast duhet me vue ne dukje se permiresimi i plot i bushteve jetesore doemos kerkon qe edhe ne bujqesin t'one te mbrrihen rezultate, te cilat nuk do te ngelin mbrapa rezultateve t'drrijtuna n'industri, sepse ngritja e shpejt e prodhimeve bujqësore asht nji nga detyret themelore te Planit t'one pesvjeçar. Me e ngrite çdo katundar dhe katundare punonjëse ne lufte per prodhime sa ma te mdhaja dhe per sa ma shum teprica tregu. Sulmuesat nuk jane vetem n'industri, sulmuesa duhet me ngrite edhe ne bujqesi. Duhet me e zbatue nji sistem te lanë nxitjeje personale nder bujqet perparimtarë e te mbarë. (B-Kidriç.)

Çmimet e lidhuna janë nji halke e forte per perforcimin dhe ma te madh t'aleances puntoro-katundare. Dekretet mbi sistemin e ri te furnizimit qe jane si perfundim i perpjekjeve kolosale te popullit t'one puntor ne ndertimin e vendit dhe, ne realizimin e Planit pesvjeçar, jane edhe nji kontribut i madh qe lufta per permirësimin e vazhdueshem te nivelit jetësuer te popullit puntor dhe realizimin e programit te Frontit populluer te vazhdohet edhe ma me sukses.

Votimet ne rrethin e Gjakoves provuen se populli asht i vendosun ne lufte per socjalizem

Ne rrethin e Gjakoves fushata e votimeve per keshillat e Frontit populluer ka qene mjaft e gjalle. Nder konferencat e shumta asht paraqite puna qe ka kontribue Fronti ne ndertimin e pergjithshem dhe asht biseduе mbi detyret e ardhshme ne lidhje me forcimin dhe zgjanimin e organizates se pergjithshme popullore dhe permbushjen e detyrevet te reja ne lidhje me Planin pesvjeçar, pra, edhe me planin e ketij viti.

Me rastin e dorezimit te librezave t'antarsis se Frontit, radhet e ketij jane spastrue nga elementet anmiq, reakcionare, te cilet, tue u-meshefe mbrapa antaresis se Frontit jane perpjeke me pengue zhvillimin dhe perparimin t'one drejte socijalizmit.

Ne Gjakove u asht marre e drejta e antaresis njerezvet te cilet kane qindrue larg Frontit dhe larg akcjoneve te tij, atyne qe i shiqojne ato me nji sy te shtrembet.

Po keshtu asht veprue edhe prej keshillave te Frontit ne vendet Junik, Batush e Brekoc.

Ne fushen e ndertimeve, ne ngritjen e shtepijave kooperative, shtepijave te shkatrrueme nga lufta, shkollave, godinave te keshillave popullore te vendeve, stacjoneve shendetsore, puseve, krojeve, furrave, gelqerore dhe ne punimet investicionale, frontistat do te japin nji kontribut te çmueshem ne fuqi puntore njerezore dhe te kafshve bartese.

Jane marre detyrime ne lidhje me zhvillimin e bujqesis: do te shtohet prodhimi me ane te lavrimit ma te mire te tokes; do te permbushet e te tejkalohet plani i mbjelljeve, do te thahen kenetat, do te hapen kanale per vade, do te çilen vende djerre, do te zhvillohet frutikultura (rritja e pemave), rritja e shpezeve shtepijake, bagtise, do te bahen pyllzime, do te hapen kooperativa katundare te punes etj. Ne planin e Frontit parashifet edhe edhe zhvillimi i komunikacjonit, perparimi ne fushen e tregtis dhe te furnizimeve, zhvillimi i zejtaris, permiresimi i kushteve shendetsore te popullit, lufta edhe ma e vendosun dhe e gjane per zhdukjen e analfabetizmes dhe ngritjen e nivelit kulturo-arsimor te turmave popullore.

Ne Gramaçel frontistat kane dhane detyrime se do te ndreqin 3 km. rruge, do t'i meremetojne dy shkolla, do ta plotsojne planin ne lidhje me shitjen e tepricave te drithit. Ata do te ndertojne shtepin e kooperatives, e cila do te kete dy dyqane, tri magazina, dy zyre, sallen e leximit, bibliotеken dhe sallen e kooperativistave. Deri tashti kane dhane ne te holla nji ndihme prej ma teper se 140.000 dinare, dhe jane tregue te gatshem me çka te jete nevoja per ngritjen e shtepis se kooperatives. Do te kryhet ndertimi i godines se re shkollore, do te hapin 3 km. rruge te re, puse, kroje, shtalla te veçanta per bagti; do te permirsohen kushtet hygjenike te banesave; femijt, djem e vajza, do ta ndjekin shkollen rregullisht; do ta vazhdojne luften per çlirimin e femnes, luften kundra analfabetizmit etj.

N'akcjone te ndryshme te Frontit jane dallue, nder ma te miret, Dervish Dani, nga Rastavica, Shaban Selimi, nga Babaj Lloqit, Drago Stojanoviq, prej Dubrave, Dragutin Milloshеviq, prej Dobrigje etj.

Prej te gjitha katundeve te keshillit te vendit Gramaçel, ka te rij qe kane marre pjese ne ndertimin e Hekurudhes se Rinis; nga keto katunde kaedhe njerez qe punojne jashta Kosoves e Metohis, n'industrin t'one, dhe here mbas here shkruejne se sa ndihme te madhe i apin ata ne ket menyre ndertimit te pergjithshem te vendit t'one dhe tregojne kushtet e mira te jetes neper fabrika. Halil Bashtraku asht nji prej puntorve te mire t'industris se Shkupit.

Frontistat e katundeve te Gramaçelit do te themelojne tri kooperativa katundare te punes, do te rregjistrohen ne numer ma te madh ne kooperativat shit-blemse etj.

Ne luften kundra analfabetizmit frontistat e Gramaçelit kane mbrrijte suksese te dukshme. Dallohen per zellin e tyne, Sali Rama, nga Rastavica, si udheheqes i mire i kursit. Nga kursistat meson mire Brahim Zenuni, po nga ky katund Ketu meriton te vehet ne dukje sidoemos Dan Salihi, i cili ndonse ne moshen 60 vjeçare, mundohet me mesue kendim e shkrim. Diçka ka mesue dhe ka dhane fjalen se do te nxaje ma mire.

Te gjitha keto na tregojne se popullsija e rrethit te Gjakoves asht e vendosun me u-perpjeke me mish e me shpirt per realizimin e Planit pesvjeçar, ashtu sic asht perpjeke edhe gjate luftes Nac. Clr., ne kryengritjen me arme kundra okupatorve fashista dhe veglave trathtare. Ajo e din se kjo asht rruga e ndertimit te jetes ma te mire e ma te lumtun.

Zhvillimi i fushates se votimeve ka dhane me kuptue qysh ne fillim per fitoren e plote te Frontit populluer. Dhe me te vertete ne rrethin e Gjakoves rezultati ka qene shum i mire. Perfundimi i fundit mesatar i paraqitjes ne votime ka mbrrijte ne 98, 8 per qind. Jane dallue sidomos: Deçani dhe Irzniqi, ku nder votime jane paraqite frontistat qind per qind. Mandej vijne me radhe: Gramaçeli, Ponoshеci, Juniku, Smaçi, Beçi, Rogova Skivjani Gjakova etj. Asht per t'u-vue ne dukje pjesmarrja e grave shqiptare. Nder votime kane dale 6504 femna shqiptare.

Frontistat e Suharekes kane korre suksese ne pune vullnetare gjate vjetit 1947

Para sa ditësh u-mblodh plenumi i Frontit të rrethit të Suharekes. Nder pikat e rendit të dites që, edhe referati i punës, të cilin e paraqiti sekretari i Frontit populluer të rrethit, Shoku Asllan Fazliu. Ai nder të tjera paraqiti veprimtarin e Frontit te rrethit gjatë vjetit 1947 tue thanë se: "frontistat e frontistet kanë ndihmue nder akcjonet e ndryshme në 118,891 orë punë vullnetare me nji vleftë rreth dy miljonë dinaresh. Vetem në sektorin e bujqësis, në të gjithë rrethin, janë dhanë 83960 orë pune vullnetare prej njerzvet si dhe transport prej kafshësh, kohë e cila llogaritet prej 850,000 dinarësh. Në sektorin e kujdesit shëndetsuer e socjal, janë dhanë 4,000 orë punë vullnetare me nji vleftë prej afër 32,000 dinarësh. Gjithsejt, në krejt rrethin, tue i llogaritë dhe akcjonet tjera, mbrrihet në 205851 orë punë vullnetare me nji vleftë prej 2,710, 758 dinarësh".

Shoku Asllan Fazliu nder të tjera tha edhe se: "nder frontistat asht dallue kujdes ma i mirë se përpara me mbledhjen e tatimeve dhe në dergimin e fëmijve të tyne - mashkuj e femna - në shkolla fillore".

Tue folë mbi të metat, lëshimet dhe gabimet, ai theksoi se, frontistet nuk janë angazhue si duhet në përmirësimin e gjendjes së kooperativave furnizuese bujqësore, në forcimin e ekonomis së rrethit dhe në shtimin e antarëve të rij në kooperativa.

Ai, randësi të veçant i kushtoi edhe luftimit të zakoneve mbrapanike që fatkeqsisht ende mbretnojnë nder shqiptare. Ma tepër u-zgjat tue e theksue nevojen e zhdukjes së gjithanëshme të çarshafit. "Duhet që shembullin dhe suksesin e vjetit të kaluem në hekjen e çarshafit, t'a vazhdojmë edhe ma me hov, kështu që mbrenda këtyne muejve t'a zgjidhim difinitivisht ket problem kaq jetësuer për popullin t'onë" kështu e përfundoi referatin e tij shoku Asllan Fazliu.

BORIS KIDRIÇ

Mbi çmimet e lidhuna

Dekretet dhe urdhnesat e qeveris qendrore mbi çmimet e lidhuna dhe furnizimin e siguruem sjellin keto ndryshime ne standardin jetesuer te popullit t'one punonjes.

1. Vlefta kalorike mesatare e racioneve kryesore t'ushqimit shtohet me 4 per qind, vlefta kalorike mesatare e racioneve plotsuese t'ushqimit shtohet me 8 per qind;

2. Simbas efektit te te hollave racioni i siguruem i ushqimit shtohet me 17 per qind ose me 18 per qind, ne qofte se nuk e marrim parasyshe kategorin G-2;

3. Mesatarja e furnizimit te siguruem me artikujt industrijal shtohet simbas sasis, ne pelhurnat e pambukut me 40, 42 per qind, ne pelhurnat e leshit me 62, 50 per qind, ne pelhurnat e mendafshit artificjal 29,73 per qind, ne pej me 63, 73 per qind, ne çarape me 44, 16 per qind, ne trikotazhe me 93,33 per qind, ne kepuce prej lekures me 34, 34 per qind, ne kepucet prej gome me 300 per qind; simbas vleftes se pergjithshme t'artikujve industrijale me 46,03 per qind;

4. Ne qofte se me indeksin 100, i shenojme si çmimet e artikujve bujqesore, te cilat katundari i shitte para lufte, ashtu dhe çmimet e artikujve industrijale, qe katundari i blente para lufte — atehere per sistemin e çmimeve lidh se vlene indeksi mesatar 282 per artikujt bujqesore qe katundari i shet me çmimet e lidhuna dhe indeksi mesatar 242 per artikujt industrijale, qe katundari i blene me çmimet e lidhuna; prandaj gershana ne mes te çmimeve t'artikujve bujqesore dhe industrijal ne krahasim me gjendjen e paraluftes, mbyllet me ma se 12 per qind ne dobi te katundarit.

Duhet me i shqyrtue momentet ekonomike dhe shoqnore, te cilat i kane dhane mundesi Qeveris qendrore qe, ne vitin e dyte me plan, te marre masa te randesishme per permirsimin e standardit jetesuer te popullit t'one punonjes.

Shtimi i prodhimit industrijal

Prodhimi ne RFPJ, ne krahasim me prodhimin e paraluftes te Jugosllavis se vjeter, asht shtue shum. Ne vitin 1947 kemi prodhue 67 per qind ma shum artikuj industrijal se sa ka prodhue Jugosllavija e para luftes.

Kah rrjedh ky shtim i madh i prodhimit industrijal?

Na ende nuk e kemi ngrite aq shum kapacitetin e ri, sa ay, para se gjithash, te na spjegonte shtimin e prodhimit t'one industrijal. Kapacitetet e mdhaja te reja te pesvjeçarit t'one, qe jane ne nderim e siper, ende nuk ndikojne direkt ne vllimin e prodhimit. Prandaj ne mundemi me thane se kete shtim kolosal te prodhimit, te pa-njoftun ne vendet kapitaliste, kemi mujte me e mbrrijte te thuesh vetem me kapacitetin e vjeter, i cili asht shkatrrue gjate luftes per 36,5 per qind dhe asht rindertue mbrenda dy vjetve te para te mbas-luftes.

Cilat jane, pra, shkaqet e shtimit te prodhimit t'one industrijal? Nji nga arsyenat kryesore asht hovi punonjes i klases s'one puntore dhe njerzve t'one punonjes ne pergjithsi. Ne Jugosllavin e vjeter, nen kushtet e çfrytezimit, ky hov nuk ka qene i mundun; ai asht i mundun ne RFPJ, ku populli punonjes asht i lire, punon per vehte, per atdheun e vet.

Arsyeja tjeter e shtimit kaq te madh te prodhimit asht fakti qe Jugosllavija e re asht nji shtet me te vertete sovran, jo vetem ne pikpamje politike por, njikohesisht edhe n'ate ekonomike. Ne krahasim me Jugosllavin t'one te re, Jugosllavija e vjeter ka qene vend gjysemkolonjal, te cilin e kane çfrytzue lloj lloj kapitalistash, jo vetem te mbrendeshem por, ne rend te pare kapitalistat dhe magnatet financjar te jashtem.

Kapitalistat e magnatet financjar te jashtem e kane çfrytzue Jugosllavin ne menyre te dyfishte.

Menyra e pare ka qene eksportimi i landeve te para, ne rend te pare metaleve te ngjyrshme per llogari e me nji perqindje te nalte fitimi te tyne, perpunimi i ketyne landeve te para perjashta, e ne te njajten kohe shitja shum e shtrejte ne Jugosllavi e prodhimeve te gatshme te metaleve t'importuame nga jashte.

Pronaret e huej te minjerave t'ona te plumbit e te bakrit p. sh. kane shpalle zyrtarisht perqindjen e fitimit me afer 30 per qind. Mirepo indeksi i sotshem i shpenzimeve te prodhimit ne keto minjera, me gjithe damet e luftes dhe rrjedhimet e çfrytzimit jo-racjonal te minjerave para luftes e ne kohen e okupacjonit, asht afer 260 ne krahasim me indeksin 100 ne vjetin 1939 —, shka asht diçka ma teper nga indeksi mesatar i shpenzimeve te prodhimit e njikohsisht te thuesh i pergjigjet faktorit te valorizacjonit. Indeksi i çmimeve te shitjes te prodhuesit, me gjith kete sot memzi mbrrine 169 per baker e 197 per plumb. Akumulacjoni i jone i pergjithshem — fitimi, tatim-fitimi etj. — mbrrine 16 per qind e shpenzimeve te prodhimit. Nga keto shifra rrjedhe kjartazi se fitimi i kapitalistave te huej nuk kapte vetem perqindjen zyrtare 30 per qind — çka prap se prap do t'ishte shum e gadi dy here ma shum se sa asht akumulacjoni i sotshem — por ma se pakti 70–90 per qind. I gjithe ky fitim dilte jasht shtetit dhe donte te thoshte, e para, çfrytzim i lire i fuqis s'one puntore, te cilen gjandaret e mbrendeshem e shtyjshin me krijue sa ma shum mbivlefte per magnatet e huej dhe, e dyta, çfrytzim'i begatis s'one natyrore, vendit t'one, si tanesi, nga i cili kane nxjerre ekstraprofite kolosale per xhepat e huej. Se si na kane „kthye" çfrytzuesat e huej, — me rastin e shitjes se prodhimeve finale te metaleve, — ekstraprofitet qe i nxjerrshin nga vendi i jone, shifet nga ky shembull: gypat e plumbit i blejshim perjashta nga 13,50 dinare, kurse nji kilogram plumb i perpunuem nga Jugosllavija kushtonte, 6, 50 dinare, shka don te thote se ma se 100 per qind te çmimit te metaleve t'ona te pa-perpunueme ka ngele jashte. Na sot i fabrikojme gypat e plumbit ne vendin t'one. Çmimi i shitjes i prodhuesit asht 19 dinare per nji kilogram, kurse nji kilogram plumb i paperpunuem kushton 12,9 dinare, shka do te thote se te gjitha shpenzimet e perpunimit te gypave te plumbit se bashku me akumulacjonin memzi kapin 30 per qind e çmimeve te plumbit te paperpunuem.

Kapitalistat e huej nuk e kane çfrytzue Jugosllavin e vjeter vetem tue i nxjerre perjashta landet e para me pak shpenzime e tue i shite ne Jugosllavi me çmime te nalta prodhimet finale nga te njajtat lande te para, por kane fitue edhe ne kete menyre: n'ato dege t'industris se lehte ku kapitali qarkullon veçarisht shpejt kane vue ne Jugosllavi instalime te gatshme, nuk e kane sigurue njikohesisht bazen e landeve te para. Keshtu p. sh. ka ngja qe n'industrin e tekstilit i kane vue instalimet e gatshme, por keto instalime te gatshme kane qene, ne rend te pare, maqina endese. Shumica e madhe e maqinave endese, qe kapitalistat e huej i kane instalue ne Jugosllavin e vjeter, kane qene te vjetra, te cilat moti jane perdore mire e mire ne ndonji vend tjeter, ndersa, maqina tjerrese nuk kane instalue fare, keshtu qe para lufte debalansi ne mes te maqinave endese dhe tjerrese ishte afer 50 per qind, gja nga e cila vuejme edhe sot. Pse kapitalistat e huej instalojshin maqina endese e jo tjerrese? Sepse maqinat endese per vet natyren e proçesit teknik, kane nji perbamje organike kapitali relativisht mjaft t'ulet, d. m. th. japin mundesina te mdhaja per çfrytzimin me çmim te lire te fuqis puntore, kurse maqinat tjerrese, perkundrazi prap per natyre te proçesit teknik — kane nji perbamje organike kapitali relativisht te nalte e, prandaj, kerkojne investime te mdhaja.

Kapitalistat e mbrendeshem te Jugosllavis se vjeter i kane „mprojte" interesat ekonomike te vendit krejt ne menyre te veten, ne pajtim me interesat e veta. Me ndermjetsin e qeveris ata kane vue per pelhurna taksa te nalta doganore, te cilat para lufte kane qene afer 1800 dinare per 100 kgr. pelhurna, kurse landet e para te tekstilit e ne rend te pare, pejnat kane lejue t'i importojne lirisht pa taksa dogane. Me kete i kane terhjeke edhe ma teper kapitalistat e huej qe t'i transferojne maqinat e vjetra endese prej se jashtmi ne Jugosllavin e vjeter pa sigurue njikohsisht bazen e landeve te para dhe maqinat tjerrese, keshtu ata i kane importue ne Jugosllavi pejt e tjerrun, me fitime te mdhaja.

Menyren e pare — marrjen me çmim te lire te xeherorve dhe shitjen me çmime te nalta te prodhimeve finale te metaleve, Jugosllavis — e kane perdore, ne rend te pare, magnatet e mdhaj monopoliste te jashtme, menyren e dyte — transferimin e maqinerive te vjetra nga jashte n'ato dege t'industris se lehte te Jugosllavis, ku kapitali qarkullonte jashtezakonisht shpejt pa e sigurue, njikohsisht, bazen e landeve te para — e kane perdore, ne rend te pare, kapitalistat ma te „vobeget", ma te vegjel dhe te mesem te mbare Europes.

Asht krejtesisht e kjarte se si menyra e pare ashtu dhe e dyta kane lejue çfrytzimin e kapaciteteve qe ekzistojshin ne Jugosllavin e vjeter vetem per aq sa u pergjigjej lakmive te profitit te çfrytzuesave te huej, e asnji fije ma teper. Nga e gjithe kjo ka rrjedhe, doemosdo, qe pronart e huej jo vetem nuk i kane zhvillue aq sa duhet mundesit e reja te prodhimit, porse shpesh here — po sa e ka kerkue ashtu profiti i tyne — i kane pengue edhe mundesit qe ishin.

Prandaj, s'ka dyshim se edhe sovraniteti i vertete i tashem i Jugosllavis se re, asht nji nga arsyenat kryesore, perveç hovit punonjes te masave t'ona puntore, qe prodhimi derj edhe me kapacitetin e vjeter e here here teper te vjetruem, ka mujte me u-ngrite kaq nalte.

Arsyeja e trete asht ekonomija e jone me plan, e cila, me gjithe te tana mungesat qe i kemi ende dhe semundjet t'ona foshnjore, si sistem asht nji faktor i pashembullt syperiar mbi anarhin dhe spontanitetin e vjeter kapitalist, qe nuk ka mujte me i çfrytzue kurre plotsisht mundesit e prodhimit, por, ne realitet, i ka pengue gjithmone pertej nji fare kufini.

Ne saje te shtimit te prodhimit t'one industrijal, na kemi mundesi:

1.— qe me prodhimet industrijale, qysh ne ket vit, t'i plotsojme nevojat e tashme kryesore te katundarit e me kte njikohsisht, me i ule çmimet e prodhimeve bujqesore, qe nevojiten per ushqimin e popullsis se qytetit e industrijale;

2.— qe nji seri prodhimesh industrijale t'i leshojme ne shitje krejt te lire, me çmime t'unjisueme ma t'ulta, po çmime te dyllojta, d. m. th. çmime te nalta;

3.— qe nga sistemi i racjonimit te vjeter te kalojme ne sistemin e furnizimit te siguruem me çmime t'unjisueme t'ulta ne nji vllim te zgjanuem e ma me pak birokratizem administrative.

4.— qe tepricat e te gjithe artikujve t'i leshojme ne shitje te lire, me çmime t'unjisueme ma te nalta.

S'ka dyshim se te gjitha keto fakte shenjojne nji hap te madh perpara ne rrugen t'one, n'ate fare sistemi shperndamjeje, ku do te zhduken fare si kartat ashtu dhe çmimet e dyllojta, d. m. th. ma te nalta, e per te cilin do te jete e randesishme vetem e vetem shitja e lire socialiste me çmime t'unjisueme ma t'ulta.

Çdo zgjanim i matutjeshem i vllimit te prodhimit t'one do te thote kontribut ne kete rruge, ne rrugen e luftes s'one per standardin jetesuer te popullit punonjes. Sukseset qe tashma i kemi mbrrijte ne prodhim me kapacitetin e vjeter, tregojne kjartazi mundesit qe do te na i ape ndertimi i kapaciteteve te reja ne Pesvjeçarin e Titos.

Shtimi i nevojave te popullit

Nuk kemi vetem shtimin e prodhimit industrijal; asht edhe nji dukuni tjeter. Kjo dukuni e dyte asht shtimi kolosal i nevojave reale te popullit.

Nga rrjedhe kjo dukuni e dyte?

E para, nga se as ne baze te normave te vjetra kapitaliste — te cilat fuqin blerese te popullit punonjes e kane mbajte sistematikisht poshte, kurse çmimet, ne krahasim me fuqin blerese, nalte — nga se pra, as ne baze te ketyne normave populli i jone punonjes, vite te tana me rradhe, d. m. th. gjate gjithe kohes se luftes, si dhe ne kohen e pare te mbasluftes, nuk ka mujte me i pase te gjitha ato qe i ka pase paralufte. Prandaj, rezervat e tij te fundit u-shterren dhe u-çfaq nji mungese e madhe artikujsh. Kjo çfaqje asht rrjedhim i luftes dhe asht perhap ne te gjitha ato vende ku ka ba kerdin lufta. Doemosdo ajo asht shpreh veçanrisht ne vendin e shkatrruem aq shum nga lufta si Juogsllavija. Nuk duhet harrue se gjate luftes ne Jugosllavi jane shkatrrue dhe damtue 20,7 per qind te s'ntepijave, jane shkatrrue 24,2 per qind te numrit te pemeve te paraluftes, 3,8 per qind te vneshtave, se numri i kuajve ka ra per 60,1 per qind, numri i dhenve per 63,3 per qind, i gjedhve per 55,6 per qind, i derrave per 58,7 per qind, inventari bujqesuer asht shkatrrue per 56 per qind, jane plaçkite 1.900000 vagona drithna te bardhe dhe prodhime tjera bujqesore; industrija asht shkatrrue per 36,5 per qind, hekurudhat me binar normal jane rrenue per 52 per qind, ne teritorin jugosllav kane ngele vetem 23,4 per qind te numrit te lokomotivave te paraluftes dhe 16,1 per qind te vagonave etj etj.!

Mirepo, na kemi edhe nji arsye te shtimit te shpejte te nevojavet e kio asht clirim i turmave punonjese. Me shtypjen ekonomike, masat administrative, me manevrat e gjithllojshme te kapitalistave ne Jugosllavin e vjeter, turmat t'ona punonjese jane mbajte ne nji nivel shum t'ulet jetesuer, me nji fuqi blerese shum te dobet, me çmime shum te nalta ne krahasim me fuqin blerese — prej te gjitha ketyne turmat punonjese sot jane te çlirueme dhe [illegible] jente per nevojat e tyne. Ketu nuk asht pune mospervuejtnije; vet fakti qe masat punonjese jane te lira, shpreh nevojen ma te madhe se sa e kane shprehe kushtet e çfrytzimit, skllaverimit.

Si per shkak te mungeses se pergjithshme te mallit mbas luftes, ashtu dhe per shkak te ketij faktit te dyte shoqnuer, qe rrjedhe nga marredhanjet shoqnore, nga çlirimi shoqnuer i popullit puntor, na kemi nji shtim shum te shpejte te nevojave reale te popullit. Tue e marre ne pergjithesi, mund te konstatojme se rithmi i shtimit te nevojave reale asht gjith nji ma i forte se sa rithmi i shtimit te prodhimit, me gjithse prodhimi asht shtue me 67 per qind ne krahasim me ate te paraluftes.

Ne vendet qe, siç asht Jugosllavija, jane, po, te pasuna per kah begatit e tyne natyrore e qe per kah zhvillimi teknik jane mbrapa Vendeve kapitaliste teknikisht ma te zhvillueme, porse kane fillue me transformime te thella revolucionare, — ne keto Vende, asht, si te thuesh ligje absolute qe rithmi i shtimit te nevojave reale te popullit, ne fillim asht ma i shpejte se sa rithmi i shtimit te prodhimit, me gjithse rithmi i shtimit te prodhimit shpjetohet vazhdimisht. Nga kjo kontradite e perkohshme ne mes te shtimit te nevojave reale, me qellim ndertimi te matutjeshem, si permiresimi i standardit jetesuer dhe rithmit te shtimit te prodhimit, rrjedh njifare mungese relative. Kjo mungese relative, natyrisht nuk ka kurrgja te perbashket me mungesen qe çfaqet ne kapitalizem, ku nga nji ane magazinat jane plote mall, ndersa standardi jetesuer zbret, gja qe asht shenj i skllaverimit dhe çfrytezimit edhe ma te madh te popullit punonjes. Mungesa e jone relative do te zhduket krejtesisht me plotesimin e detyreve themeltare dhe vendimtare te Pesvjeçarvet t'one.

(vazhdon ne faqen e katert)

Zhvillimi mbasluftes i standardit t'one jetesuer mestar

(vijon nga faqja e trete)

Ne qofte se me standardin jetesuer mesatar nenkuptojme sasin e pergjithshme te mallit qe qarkullon per konsumim te gjan dhe ne qofte se standardin jetesuer mesatar te perkufizuem kesisoji ne vitin 1939 e shenojme me indeksin 100, atehere, per zhvillimin e standardit jetesuer mesatar te mbas luftes ne Jugosllavi, do t'i kemi indekset e poshteshenueme:

Ne vitin 1945 54,88, pra. gadi gjysem per gjysem ma pak se sa ka qene indeksi paraluftе, e kte me gjithe mallin e UNRES:

Ne vitin 1946 — 79, 72
Ne " 1947 — 86, 87
Simbas planit per vitin 1948 — 107, 01.

Ne standardin mesatar jetesuer te perkufizuem ma nalte jane marre dy kategori: kategorija e vleftave te mallnave dhe kategorija e vleftave e jo mallnave (sherbimet etj).

Indekset e vleftave te mallnave zhvillohen ne kete menyre:

Ne vitin 1939 — 100
Ne " 1945 — 50, 50
Ne " 1946 — 77, 38
Ne " 1947 — 83, 69
Ne vitin 1948 simbas planit — 105, 83.

Indekset e vleftave te jo-mallnave jane keto:

Ne vitin 1939 — 100
Ne " 1945 — 73,05
Ne " 1946 — 89, 4
Ne " 1947 — 100
Ne vitin 1948 simbas planit — 111, 89.

Ketu indekset e ushqimit te popullsis se qyteteve dhe asaje industrijale jane:

Ne vitin 1939 — 100
Ne " 1945 — 60, 92
Ne " 1946 — 77, 42
Ne " 1947 — 82, 14
Ne vitin 1948 simbas planit — 102, 28.

N'ushqimin e popullsis se qytetit dhe asaje industrijale, prodhimet ma fort bujqesore i kane keto indekse:

Ne vitin 1939 — 100
Ne " 1945 — 60, 31
Ne " 1946 — 71, 06
Ne " 1947 — 70, 51
Ne vitin 1948 simbas planit — 91, 66.

e indekset e prodhimeve bujqesore — industrijale jane:

Ne vitin 1939 — 100
Ne " 1945 — 63, 61
Ne " 1946 — 105, 46
Ne " 1947 — 133, 36
Ne vitin 1948 simbas planit — 138, 48.

Indekset e veshjes zhvillohen si vijon:

Ne vitin 1939 — 100
Ne " 1945 — 20, 45
Ne " 1946 — 66,60
Ne " 1947 — 78, 92
Ne vitin 1948 simbas planit — 102, 19.

Indekset e mbathjes:

Ne vitin 1939 — 100
Ne " 1945 — 23, 38
Ne " 1946 — 66,99
Ne " 1947 — 58, 08
Ne vitin 1948 simbas planit — 97, 63.

Indekset e ndriçimit:

Ne vitin 1939 — 100
Ne " 1945 — 8, 79
Ne " 1946 — 153, 18
Ne " 1947 — 166, 62
Ne vitin 1948 simbas planit — 300, 71

Indekset e pushimeve dhe mjekimeve:

Ne vitin 1939 — 100
Ne " 1945 — 22, 51
Ne " 1946 — 59, 67
Ne " 1947 — 96, 59
Ne vitin 1948 simbas planit — 132, 07.

Nga indekset e permenduna shifet kjartazi se ç'grusht te tmerrshem i ka dhane okupacjoni Jugosllavis dhe satndardit jetesuer te popullsis. Indeksi i pergjithshem i vitit 1945 asht gjysem per gjysem ma i vogel nga ai i paraluftes. Indeksi i pergjithshem i veshmbathjes, ne vitin 1945, asht fort pak ma i madh nga 20 per qind. Mandej nga indekset e permendun shifet se si, me gjithe te tana veshtirsit, Jugosllavija e re ka mujte me ngrite vit per vit standardin mesatar jetesuer se pakti me nga disa per qind. Ma ne fund nga indekset e siperme shifet se ne ket vit jo vetem do t'a mbrrijme, por edhe do t'a tejkalojme standardin jetesuer mesatar te vitit 1939.

Dekretet e fundit te qeveris qendrore shenojne hymjen ne nji arrijtje dhe tejkalim te tille.

Indekset e naltepermenduna, natyrisht, nuk apin pasqyren e gjithanshme, ndonse jane mjaft te kjarte. Nga keta, ne rend te pare, nuk pasqyrohet se si ka qene nda, ne kte ose at vit, standardi jetesuer mesatar ne seicilen shtgese e klase shoqnore. Nga analizat, qe po bahen tash e te cilat per se shpejti do te mund te shpallen, ka me muejte me u-pa se Jugosllavija e re, me gjithe rrenimet e luftes dhe mungesen e mbasluftes, qysh ne vjetet e pare e ka ba ndamjen e standardit jetesuer ne nji menyre shum e shum ma te drejte ne dobi te popullit puntor se sa e ka ba kte Jugosllavija e vjeter kapitaliste dhe çfrytzuese.

Ketu duhet te ceket diçka qe duket si kontradite por s'asht. Pak ma pare thame se ne vitin 1947 prodhimi asht shtue per 67 per qind ne krahasim me vitin 1939, e tash themi se standardi jetesuer mesatar ne vitin 1947 ka qene 85,69 per qind ne krahasim me vitin 1939. Keto dy fakte a nuk jane ne kontrast njena me tjetren? Jo, sepse Jugosllavija e vjeter nuk ka importue, si ja ban Jugosllavija e re, por ka importue mall konsumi. Malli i konsumit perbante 33 per qind t'importimit te Jugosllavis se vjeter. Suksesi kolosal i Jugosllavis se re qendron pikerisht ketu qe na, deri ne mbarim te vitit 1948, do t'a naltesojme standardin jetesuer mesatar me 7 per qind ne krahasim me standardin e paraluftes e, njikohesisht, kemi me pague miljarde per ndertimin t'one kapital, po ato maqina te cilat do te na bajne te mundeshme qe ne vjetet e ma voneshme ta naltesojme me hapa te mdhaj standardin jetesuer te popullit t'one puntor.

Sistemi i çmimeve te lidhuna

Prej gjithshka thame deritash rrjedh se teshuna kemi shum ma teper malle se sa nevojitet per nji furnizim rigorozisht te racjonuem, por me gjith kte ende nuk kemi mjaft malle sa me mujte me e zbatue plotesisht shitjen e lire me çmi me t'unjisueme ma t'ulta. Pra, ndodhemi ne nji situate kalimtare, ne te cilen kemi mujte me e shtue vllimin e furnizimit te siguruem me çmime t'unjisueme ma t'ulta, nga nji ane, dhe, nga ana tjeter, nji pjese te mallit me e leshue ne shitje te lire me çmime t'unjisueme ma t'ulta, ndersa krejt pjesen tjeter me e leshue ne shitje te lire me çmime t'unjisueme ma te nalte. Se kendejmi del sistemi i çmimeve te dyfishta. Mirepo, me ket nuk asht karakterizue deri ne fund situata e tashme. Na do te muejme me e karakterizue deri ne fund kete situate vetem atehere kur t'i shqyrtojme marredhanjet e shkembimit te mallit ne mes te katundit e te qytetit. Ne qofte se i shqyrtojme keto marredhanje, pa tjeter do te konstatojme se, ne vjetin 1947, katundari i ka shite dhe popullsis se qytetit shum ma teper prodhime te veta se sa i ka shite ne vitin 1946. Tue e llogarite me qmimet e vitit 1939 vetem ushqimi i popullsis se qytetit dhe te industrijs kapet ne 18.274.000.000, ne krahasim me 17.224.000.000 te vitit 1946. Ne qofte se e marrim ashtu shpejte e shpejte 33 per qind si faktor valorizacjoni, atehere vetem ky do te thote 3 miljarde ma teper. Mirepo, me kete as afersisht nuk asht perfshi i tane malli, qe katundari ia ka shite gjithsejt dhe popullsis se qytetit. Ne vitin 1947 katundari ende nuk ka muejte me e marre kundra vleften perkatese n'artikuj industrijal. si shembull po permendim indeksin e disa grupeve artikujsh ma interesante per katundarin. per tekstilin dhe mbathjen kemi fole. Ne vitin 1945 ka pase gozhda ne konsumim te gjane, ne krahasim me vitin 1939 — 100 — 14, 29 per qind, ne vitin 1947 ka pase 65,54 per qind e vetem ne vitin 1948 do te kete 134 per qind. Ne vitin 1945 ka pase vegla qerresh ne qarkullimin tregtar per konsumim te gjane 4, 86 per qind ne krahasim me vitin 1939—100, ne vitin 1946 ka pase 16,66 per qind, ne vitin 1947 ka pase 17,49 per qind, e ne vitin 1948 do te kete, simbas planit, 108,92 per qind. Ne vitjin 1945 ka pase sinxhir 35,35 per qind, ne vitin 1946 ka pase 77,41 per qind, ne vitin 1947 ka pase 77, 97 per qind, e ne vitjn 1948 do te kete 113,94 per qind. Ne vitin 1945 ka pase 8,40 per qind vegla dore per ekonomin shtepijake, ne vitin 1946 ka pase 22,12 per qind; ne vitin 1947 — 58,42 per qind, e simbas planit per vitin 1948 do te kete 172, 69 per qind. Ne vitin 1945 ka pase 37,70 per qind kashagija dhe patkoj per bagtin, ne vitjn 1947 — 91,93 per qind, e simbas planit per vitin 1948 do te kete 153,06 per qind. Ne vitin 1945 ka pase 14,42 per qind shporeta, ne vitin 1946 — 41,05 per qind, ne vitin 1947 — 75 per qind, e simbas planit te vitit 1948 do te kete 125,34 per qind. Vetem persa u perket pllugjeve qysh ne vitin 1947 kemi pase indeksin 166,26 per qind (ne vitin 1948 do te kemi 329,14) per qind, ne veglat e dores dhe pajimet bujqesore qysh ne vitin 1947 kemi pase indeksin 131,05 per qind (ne vitjn 1948 do te kemi 282,52 per qind.)

Edhe nga keto indekse shifet kjartazi, e para, se ta te mdhaja kane qene rrjedhimet e shkretnive t'okupatorit dhe, e dyta, se si populli i jone puntor dhe organet e tij te push tetit, me gjithe te tana veshtirsit, prap se prap jane perpjeke e kane mujte qe vjet per vjet t'a shtojne e bile me disa perqindje vllimin e artikujve industrijal, te nevojshem per katundarin. Mirepo kthesen vendimtare do te mujme me e mbrrijte vetem ne ket vjet, ku indekset e parapame me plan bash per artikujt industrijal, te nevojshem per katundin, do ti tejkalojne bukur indeksat e paraluftes.

Shkaku kryesuer i çfaqjeve te ndryshme te padishrueshme ne treg ne vitin e kaluem, ka rrjedhe, pra, nga se per arsye te veshtirsive objekbtive, ende nuk kemi mujte me i dhane katundarit mjaft arikuj induarijal, gja qe natyrisht, e kane perfitue spekulantat e ndryeshem si ne qytet ashtu edhe ne katund.

Baza per shkembimin e drejte te mallit ne mes te qytetit dhe te katundit ne pajtim me fuqin ekonomike te Vendit t'one asht, pra, plotsimi i nevojave themeltare te katundarve ne prodhime industrijale. Me prodhimin e forcuem ne fabrikat t'ona na tash kemi krijue kso kushtesh. Per kete arsye do te jete njikohsisht edhe ma e lehte t'iu bijme kres pa meshire te gjithe spekulantave, qe duen me çfrytzue si katundarin punonjes ashtu dhe konsumuesit ne qytete dhe qendra industrijale.

Nga fakti qe ne kuartalin e dyte te vitit 1948 po hyejme me nji vllim te shtuem bukur shum te mallit industprjal per katund, rrjedh mundesija e çmimeve te lidhuna.

C'jane çmimet e lidhuna?

Çmime te lidhuna kemi kur katundari punonjes, i cili i shet, me çmime t'arsyeshme tepricat e veta per treg, per ushqimin e popullsis se qytetit dhe asaj industrijale si dhe per nevojat e tjera te shtetit do te mundet edhe me ble me çmime te drejta mallin industrijal te nevojshem per katund.

Shka nenkuptojme me çmimet e drejta dhe marredhanjet e drejta ne mes te çmimeve t'artikujve bujqesore dhe atyne industrijal?

Ato jane te drejta atehere, kur t'u pergjigjen mundesive reale t'ekonomis s'one, nga nji ane, dhe nga ana tjeter, kur shprehin kujdesin e gjithanshem te shtetit t'one si per dobin e popullit puntor te katundit ashtu dhe per dobin e popullit puntor te qytetit, drejt bashkimit ma te fortjt te turmave punonjese te qytetit dhe te katundit.

Theksuem se keto marredhanje te drejta duhet t'i pergjigjen gjendjes reale te mundesive t'ona ekonomike. Sikurse ato mos t'i pergjigjeshin gjendjes reale te mundesive t'ona ekonomike, sikurse neve, per shembull, per arsyena demagogjike, t'i jepshim katundarit prodhime industrijale ma lire se sa e lejojne mundesit e ekonomis s'one, ne fund te fundit do t'i sjellshim dame si popullit puntor te qytetit ashtu dhe atij te katundit. Populli puntor i qytetit nuk do t'isht ne gjendje me ble kunder-vleftat perkatese ne prodhimet bujqesore, shka do t'a veshtronte ushqimin e tij, e ne katund rezervat e prodhimeve industrijale do te shterreshin shum shpejte e ma ne fund katundari do te merrte per artikujt e shitun bujqesore, vetm te hollat, me te cilat nuk do te mundte me ble prodhime industrijale, sepse shkurt kesish nuk do te kishte.

Prandaj shteti i jone e ka me detyre, nga nji ane, me e sigurue nji vllim aq te madh te prodhimit industrijal te caktuem per katundarin, sa ma teper kjo te jete e mundeshme ne rrethanat e caktueme dhe simbas detyreve te caktueme te planit e, nga ana tjeter, me ia dhane katundarit keto prodhime me çmime aq t'ulta ne krahasim me çmimet e lidhuna qe cakton per prodhimet bujqesore, sa te mos shkaktohet dizarmoni ne mes te fuqis blerese te qytetit dhe te katundit, nga e cila mund te perfitoje vetem spekulanti.

Çmimet e lidhuna, te cilat i ka caktue tash qeverija qendrore, si per prodhimet bujqesore ashtu dhe per ato industrijale, jane shprehja e luftes se pushtetit t'one populluer per marredhanjet e drejta ne ndamjen e mallit, luftes per bashkimin e popullit punonjes te qytetit dhe kautndit ne baze te mundesive reale ekonomike, qe i ka tash per tash Vendi i jone. Te shofim se si jane keto marredhanje ne krahasim me ato te paraluftes.

Kemi theksue se indeksi i çmimeve te prodhimeve bujqesore ne krahasim me ate te paraluftes mesatarisht kapet ne 282, e indeksi i prodhimeve industrijale te caktueme per katundin, ne krahasim me ate te paraluftes, mesatarisht mbrrine ne 242. Hapsina e gershanes ne mes te çmimeve te prodhimeve bujqesore dhe atyne industrijale asht ngushtue, pra, ma se 12 per qind ne favor te katundarit. Kjo asht rezultat i randesishem i vijes se shokut Tito ne lufte per standardin jetesuer te popullit t'one punonjes te katundit. Po i them disa shifra, te cilat tregojne se çka ka muejte katundari me ble para lufte me prodhimet e veta e çka mundet me ble sot me çmimet e lidhuna. Per 100 kgr. grune para lufte, katundari ka mujt me ble 10, 13 kgr. sheqer kur se tash mundet me ble 12,49 kgr. sheqer. Per 100 kgr. grun ka muejt me ble,para lufte, 21, 7 litra voj-guri, kursetash mundet me ble 74,9 litra; ka muejte me ble 0,22 tonelata qiment, e tash mundohet me ble 0,28 tonelata; ka mujte me ble 10,086 kgr. shetn e tash mundet me ble 11,6 kgr. etj

Padyshim, ne mes t'artikujve industrijale ka disa indekse qe hypin nalte mbi mesataren. Mirpo, kjo gjithmone rrjedh nga shtimi i shpenzimeve te prodhimit, qe ngjet per njenen ose tjetren prej ketyne dy arsyenave: ose asht shtrejtue landa e pare, qe katundari ia shet shtetit me çmime te lidhuna, e ne ket rase indeksi i ngritun nalt mbi mesataren e prodhimeve finale asht ne perputhje me indeksin, e ngritun nalte mbi mesataren, e landeve te para,qe i shet katundari-ose jane ble me çmime te nalta nga jashte landet e para.

Tue e marre punen ne tanesi indekset qe kecejne mbi mesataren nuk sjellin ndryshimin esencjal me pasqyren e pergjithshme qe e paraqet perpjestimi 282 me 242 ne favor te katundarit.

Ne baze te gjitha atyne qe thame, padyshim katundari punonjes asht i interesue me e ble mallin industrijal me çmime te lidhuna dhe me e shite mallin e vet me çmime qe i ka caktue shteti.

Nevoja e ngritjes se prodhimeve bujqesore

Prodhimin industrial e kemi shtue me 67 per qind mbi prodhimin e paraluftes, ndersa ne bujqesi nuk mund t'a konstatojme te njajtin sukses. Prodhimi i jone bujqesuer ne vitin 1947, ka mbete ende e marrun ne tanesi-2 — 3 per qind nen ate te paraluftes.

Cilat jane ketu shkaqet?

Arsyeja kryesore asht, padyshim, shkretnimi i luftes, qe e ka damtue sidomos blegtorin por edhe bujqesin, ne rend te pare, per shkak te mungeses se plehnimit e, prej kendej çfrytzimit jo-racional te tokes. Arsyeja tjeter qendron ne faktin se ne bujqesi, tue marre parasysh coptimin e saje. anet pozitive te rendit t'one te ri si te nuer dhe shoqnuer nuk kane muejte aq me u-shpreh sikurse jane shprehe n'industri, ne saje te koncentrimit te kesaj.

Mirepo, ngritja e shpejte e prodhimit bujqesuer asht nji nga detyret themeltare te Planit t'one pesvjeçar. Persa i perket kesaj pike nder ne ka edhe mendime te gabueme. Dikush mendon se industrijalizimi dhe elektrifikimi jane gjithshka, e se bujqesija mund te lehet mbasdore. Diku diku ne republika shkohet aq larg sa investimet e bujqesis sakrifikohen per hire te disa fabrikave, te cilat ne realitet, per industrijalizim nuk çojne kandar aspak, por vetem e shtojne ne nji menyre jo-racjonale disproporcjonin ne mes te bazave te landeve te para dhe prodhimeve finale.

Nuk duhet harue se qysh ne ket vit na nevojiten, simbas planit, ma se pakti 200.000 puntor te rij per industrin, punet

(vazhdon ne faqen e peste)

Mbi çmimet e lidhuna

(vijon nga faqja e katert)

botore dhe per pyje. Kjo shifer do te shtohet edhe ma teper ne vitin e ardhshem. Prandaj çashtja e ushqimit nuk do te jehtohej, por bile do t'ashpersohej edhe ma teper, ne qofte se njikohesisht me luften per industrijalizimin e Vendit t'one nuk do t'a ngrejshim prodhimin bujqesuer dhe produktivitetin e punes ne bujqesi.

Cka nevojitet per kete qellim?

1. Me e ngrite çdo katundar dhe katundare punonjese ne lufte per prodhime sa ma te mdhaja dhe per sa ma shum teprica tregu. Sulmuesit nuk jane vetem n'industri, sulmuesa duhet me ngrite edhe ne bujqesi Duhet me e zbatue nji sistem te tane nxitjeje personale te bujqeve perparimtar e te mbar.

2. Industrija e jone duhet t'u ape katundarve gjithnji ma teper vegla bujqesore, qe do t'u bajne te mundeshem punimin per here ma te shpejte racjonal dhe ma intensiv te tokes. Asht i gabueshem mendimi se kjo mund t'arrihet vetem me traktora. Po, traktorat per ne jane nji gja jashtzakonisht e randeshishme dhe vendimtare, por edhe me vegla tjera ma te vogla, te cilat çdo katundar i vorfen mundet me i sigurue, duhet me ia ba te mundeshem edhe katundarit ma te vogel qe t'a punoje sa ma mire çdo pllambe te tokes se tij.

3. Industrija e jone duhet t'ape me nji rithem te shpejtesuem plehun artificjal dhe te gjitha mjetet tjera, qe e bajne te mundeshem punimin intensiv te tokes.

4. Me investue sa asht nevoja per sigurimin dhe rritjen e bagtis per fare.

5. Me sigurue sherbimin kuantitativisht dhe kualitativisht ma te mire te fares.

6. Ne ndertimin t'one kapital na duhet te pregatisim gjithshka nevojitet per kalimin n'aso investimesh, te cilat me anen e meljoracjoneve, thamjeve, ujitjeve etj., do t'a permirsojne rranjesisht prodhimin, do t'i evitojne rrjedhimet e vjetve te thate, vershimeve etj.

7. Me e ndihmue me te gjitha fuqit kooperativizmin, me e zhvillue ne maksimum akcjonin e sivjem per ngritjen e shtepive kooperative.

8. Me e zbatue pa tjeter planin e sivjem te ndertimit kapital dhe te prodhimit bujqesuer ne te gjitha pasunit shtetnore me karakter federativ, republikan dhe lokal.

Lufta per sistemin e ri te furnizimit te siguruem dhe çmimeve te lidhuna

Mendimi se sistemi i ri do t'ia dale pa lufte per realizimin e perditshem te detyreve te shtrueme me plan; mendimi pra se guxojme me i kryqzue duert mbassi i kemi llogarit shifrat dhe parapa planin, do t'ishte kryekput i gabueshem.

Plani i sistemit te ri asht kryekput real. Te gjitha kushtet per realizimin e tij, i kemi nen presypozimin se zhvillojme nji lufte te perditshme sikurse duhet t'a bajme per zbatimin e çdo plani, e madje dhe ma te rrepte. Nuk mjafton qe kjo lufte t'i perfshije vetem institutet t'ona, organizatat shtetnore tregtare dhe kooperative, aparatin shtetnuer. Ne kete lufte duhet te ngrihet e gjithe masa e popullit t'one puntor. Ketu qendron garancija e suksesit te saje. Te gjithe masen e popullit t'one puntor duhet me e ngrite ne lufte kundra byrokratizmit, ngecjes se mallit dhe dobesive te tjera, te cilat ne lidhje me furnizimin dhe tregtin t'one, i ka kritikue shoku Tito ne fjalimin me rastin e vitit te ri. Te tane masen punonjese duhet me e ngrite qe te kontrolloje ne se pregatitjet per sistemin e ri kryhen si duhet, ne se malli mbrrine ne magazina dhe kooperativa ne kohen e duhun; te tane masen punonjese duhet me e ngrite te japi ndihmen e gjithanshme ne zhdukjen e te metave byrokratike e tjera qe egzistojne.

Nikohsisht me punen pozitive per zbatimin e sistemit te ri per permirsimin e tregtis s'one dhe t'organizimit te saje, per ngritjen e kooperativave t'ona, qe po bahen faktori kryesuer dhe vendimtar ne sistemin e çmimeve te lidhuna, duhet me e ashpersue vigjilancen masovike dhe luften kundra spekulantave, po ashtu siç e parashofin dekretet dhe urdhnesat e Qeveris s'one qendrore.—

Keshilli I Frontit Populluer te vendit Sopine-ma I miri e ma aktivi ne rrethin e Suharekes

Tue e kuptue mire randesin e realizimit te Planit t'one pesvjeçar per ngritjen e jetes ma te mire e ma te lumtun ekonomike, politike e kulturale, popullsija e keshillit te vendit Sopine e udhehequn prej Frontit shum aktiv i asht perveshe punes me seriozitetin e plote.

Planin e vitit te kaluem, frontistat e ketij keshilli e kane tejkalue. Per punimin e tokes te kolonistave qe nuk jane kethye, te familjeve te vorfuna e te familjeve te luftetarve n'Armaten Jugosllave, frontistat kane dhane 1728 dite pune vullnetare. Me ket lloj pune asht ba nji kursim prej 192200 dinaresh.

Ne meremetimin e shkolles, ne spastrimin dhe lyemjen e saje dhe ne ndertimin e godinave te banimit ne Suhareke, frontistat kane dhane 100 dite pune vullnetare me nji vlefte prej 5.000 dinaresh.

Per permirsimin e kushteve shendetsore te popullit, ne pastrimin e shtepijave, ne zhdukjen e ndyetesinarve te nevojtoreve me ane kanalesh e gropash etj. kane dhane 250 dite pune vullnetare me nji vlefte prej 12.500 dinaresh.

Per ndertimin e shtepijave te kolonistave, per ndertimin e godines se shkolles fillore ne Savrove si dhe ne meremetimin e rrugeve lokale, frontistat kane dhane 3012 dite pune ne transporti me shtaze terhjekse me nji vlefte prej 320.000 dinaresh.

Lufta kundra analfabetizmit ne keshillin e Frontit poq u fuer te Sopines ka marre hov te madh. Ne vend te 560 veteve te parapame ne plan, sot mesojne nder kurse shkrim e kendim 711 burra e gra. Tue u-bazue ne vullnetin, zellin dhe organizimin e punes ne Sopine, gadi te gjithe keta analfabete do te mesojne shkrim e kendim.

Me rastin e votimeve per keshillat e frontit populluer, te gjitha grate e shtate katundeve kane dale pa çarshaf me perjashtim te tri vetave, te cilat jane bashkeshorte te tre katundarve qe nuk kane te drejte votimi. Ketu kuptohet lehte se kush e don perparimin — frontistat, dhe kush nuk e don — reakcjonaret dhe anmiqt.

Te gjitha keto rezultate te mdhaja jane korre ne saje t'organizimit te mire te punes nga kryetari i Frontit, shoku Bajram Jupa, i cili meriton te lavdohet dhe te sherbeje si shembull dallues puntori dhe organizatori.

Kur e pyetem ate se ne ç'me nyre ka mujte me e organizue popullin per gjithe kete pune vullnetare, Bajram Jupa tha:

„Populli i yne e ka kuptue se punon per vehte, per jeten ma te mire te tij. Ai e dinë se çka nderton — e nderton per vehte, nderton shtepit per vehte, nderton shkolle — per vehte, ndreqe rruge — per vehte, jep drithin — per vehte, per ata qe i japin ketij prodhime te tjera. Atehere pse te mos punoje e te mos e realizoje planin populli i yne" — keshtu pergjigjet ky. Kjo kursesi nuk asht pune angarije si perpara — ne Jugosllavin e vjeter — kur na çfrytzoheshim per interesat e nji pakice — asaj kapitaliste dhe shtypse.

Duhet vue ne dukje nji te mete te madhe qe egziston jo vetem ketu por gadi ne te gjitha keshillat e vendeve e kjo asht — mungesa e evidences. Katundaret kane ba pune te tjera vullnetare ne lidhje me akcjonet e ndryshme, por nuk kane evidence. Duhet ta caktohet nji njeri i poçem, i cili te mbaje evidencen e perditshme rreth puneve vullnetare.

Aktiviteti i Frontit Populluer ne ndertimin e vendit — Suhareke

Gjatë vjetit të parë me plan, aktivistat e Frontit populluer të vendit Suharekë kanë tregue aktivitet të madh në lamen e ndertimeve të ndryshme.

Me punë vullnetare frontistat kanë bajtë landën e nevojshme dhe kanë ndertue shtatë shtëpija banimi — tri për kolonistat dhe katër për vendas-, magazinen e drithit në Suharekë-40 metra të gjatë dhe 13 metra të gjanë. Mandej, për ndertimin e godines së këshillit populluer të vendit e cila së shpejti do të marrë fund, frontistat kanë sigurue fuqin vullnetare puntore për të gjitha punët, përveç muratorve të cilët mungojnë krejtësisht në këtë vend. Rrugën Suharekë-Sopinë - me nji gjatësi prej 1500 metrash-frontistat e kanë mbushë me zall.

Mbrenda planit të ndertimeve për vitin 1948, frontistat e Suharekes kanë marrë përsipër me dhanë fuqi vullnetare puntore dhe fuqi terhjekëse të nevojshme për ngreitjen e nderteses së shkolles fillore në katundin Peçan. Pushteti u ka premtue frontistave se do t'ua sigurojë tjegullat dhe materjalin tjetër që nuk mund të sigurohet me punë vullnetare Së shpejti do të fillojnë punët për ndertimin e kësaj shkolle.Në Toplicë, afer Suharekes frontistat do të çelin nji kanal uji, të gjatë prej 1000 metrash. Me anë të këtij kanali do të thahen afër dy hektarë tokë për prodhim dhe do të sigurohet nji sasi e madhe uji, me të cilin do të mund të vaditen ma se 40 hektarë tokë.

Në vendin Vuçak, frontistat do të nderlojnë nji urë. Deri tash populli i Vuçakut nuk ka pasë mundësi me kalue me qerre për në Suharekë, gjatë vjeshtës e dimnit. Ndertimi i kësaj ure ka randësi të madhe sepse do t'i forcojë madhanjet ekonmik në mes të Vuçakut e katundeve tjera të rrethit të Suharekes. Frontistat do të ndihmojnë në ndertimin e Shtëpis së Kulturës, e cila do të jetë moderne — me salla të mira për kinema e theatër, për bibljotekë, për salla të leximit dhe me ndamje të tjera.

Në midis të Suharekës, rruga që deri tash asht e pa-kalueshme - plot lloq e ndyesina, do të shtrohet me kalldram, me nji gjatësi prej 1500 metrash. Ndertimi i kësaj rruge ka me pasë randësi të madhe për përmirësimin e kushteve shëndetsore dhe zbukurimin e vendit.

Me punën e këtillë, frontistat e Suharekes tregojnë me vepra se i janë përveshë punës për realizimin e Planit pesvjeçar me të tanë fuqin e tyne dhe njikohësisht tregojnë se luftojnë me mish e me shpirt për përmirësimin e kushteve të tyne jetësore, për thellimin e vllaznimit e të bashkimit të popujve t'onë, për ngritjen e tyne kulturale.

Frontistat na shkruejne

Famullitari Dom Luka vazhdon „havazin" e vjeter

Famullitarit Dom Lukes s'i pelqen „koha e sodit", se don me e vazhdue „havazin e vjeter".

Padyshim ne Vendin t'one ka prap asish qe iu pelqen te jetojne ne kurriz te popullit, na u-lodhe aspak. Nji nga kta asht edhe Dom Luka, famullitari i Smaçit-Gjakovë.

Dom Luka gjate okupacjonit italjan e gjerman ka pase caktue gadi per çdo shtepi te famullis me i dhane kishes te dheten e bagtis e bylmetit, tue thane se do t'a mallkonte ate qe nuk do t'a plotsonte ket detyrim: fara nuk do t'i mbinte, grate nuk do t'iu bajshin fëmij eti.

Por edhe mbas çlirimit, Dom Luka e ka vazhdue „havazin e vjeter". Tash vone ka shkue te katundari Ton Ndou, ne Petershan, dhe i a paska „bekue" shtepin e re dhe token, mbassi ia ka tregue me gisht shishen, cedillen dhe nji ene per raki, djathe dhe telyen. Per me i dhane bereqet ma shum toka, ay ka kerkue prej katundarit ne fjale edhe nji dele me gjith qingj.

Dom Luka ka shkue edhe ma larg. Nji dite feste i ka pyet njerzit para kishe ne se done apo jo me jetue ne dite te sodit dhe e ka „mallkue" e pshtye ate qe i asht pergjegje i pari se po. Dom Lukes nuk i pelqen qe katundarija e jone puntore asht ba zoje e djerses se vet. Kie e shofin katundaret t'one fare mire. Dhe Dom Luka mos te habitet ne qofte se populli i a lane „te dhetat" taman si duhet. —

F. C.

Randësija e pjesemarrjes ne prodhim te forcave punonjese

(Vazhdon nga numri 103)

Organizata e Rinis duhet t'u spjegoje te rijve randesin e pjesmarrjes ne zanat dhe te ndihmoje zhvillimin e shegertave ashtu si asht parapa edhe ne ligjet t'ona.

Asht nji mungese mjaft e ndieshme ne te shumten e organizatave te Rinis qe nuk jane lidhe me udhheqjen e organizatave sindikale si dhe te ndermarrjeve te ndertimeve qe te kishin mujte sa ma teper te shtijne ne kete dege shegerta. Disa nga keto sipermarrje pohojne se Rinija nuk deshron te marre pjese ne degen e ndertimeve, kurse ne kemi fakte se Rinija (mashkuj e femna) ka shkue vullnetarisht ne hekurudhen Brçko — Banoviç, Shamac — Sarajevo e tjera ksosh akcjonesh, te cilat kane qene edhe ma te randa e ma te veshtira. Prandaj duhet te pranojme te meten t'one se me te vertete nuk jane angazhue te gjitha forcat edhe nuk ka pase kordinim pune. Jo vetem ne kete dege por edhe ne te gjitha te tjerat qe i nenvizuem ma nalt, duhet ma ne pjese.

Nji mungese edhe ma e madhe, e sidomos ne Krahinen t'one, asht mos-pjesmarrja e femnes ne zhvillimin e jetes se re ne Vendin t'one. Duhet te bajme perpjekjet e fundit qe t'u tregojme atyne se pjesmarrja ne prodhim zhduke parazitizmin dhe i jep mundesi femnes s'one qe te kulturohet e te zhduke plaget dhe veset qe i kane lane regjimet sunduese te ma-parshme. Flitet se femna nuk mundet me punue perveç atyne punve shtepijake, kurse ne kemi prova ne shtetet e kulturueme si dhe ne Vendin t'one, ne qytetet e zhvillueme industrijalisht se femna (me perjashtim te puneve fizikisht te randa) ne disa punime preçize e ka kalue mashkullin. N'anen tjeter ketu te na ne disa katunde grate marrin pjese ne bujqesi, kurse ne disa te tjera jo. E pra duhet palodhmenisht me iu spjegue se sot nuk asht ma koha e maparshme, por sot femna i gezon te drejtat barabar me mashkullin e mbasi i gezon keto te drejta, thirret per dite qe te marre pjese ne kryemjen e detyreve qe na ngarkohen mbare shoqnis se kjo asht rruga e çlirimit te saje te vete. Ne kete menyre e bajme te mundeshme qe t'a kryejne me sukses detyren, organizata sindikale e seksjonet e punes ne lidhje me planifikimin e fuqive puntore. Ne kete fushate, ne rradhen e pare, ka me na ndihmue edhe organizata e luftarve te Luftes Nacional Clirimtare.

Ma ne fund sot kur neper vendet kapitaliste bahen greva e luftime e ku derdhet gjaku si rreke per kerkesen e te drejtave njerezore, kur politika e imperjalizmit ka shkaktue papunesin ne mija e miljona njerez te pa-fajshem te cilet sot durojne unit dhe kjo nuk ka me zgjate shum. N'atdheun t'one bajme çmos qe edhe ata qe kane mundesi me marre pjese ne prodhim e inkoshjent rrijne anesh, te perpiqemi qe t'i drejtojme e t'ua permirsojme nivelin jetesuer. Per kete jane marr masat e duhuna dhe jane formue keshillat prane seksjoneve te punes. Keto keshilla jane te perbame prej perfaqsuesve te te gjitha organizatave antifashiste, te cilet e kane per detyre ne radhen e pare te mobilizojne me vullnet e bindje çdo njeri qe e don perparimin e Vendit t'one.

„Plani pesvjeçar kishte me qene nji fantazi ne qofte se na nuk i sigurojme per çdo dege te prodhimit kuadrat, njerzit te cilet e zbatojne ne jete" — kete e thote shoku Tito.

Faik Pruthi

Nga jeta kulturo-arsimore

U zgjodh Keshilli inisjativ per formimin e Bashkimit te shoqnive kulturo-arsimore te Republikes Popullore te Serbis

Çdo fitore e re në ndertimin e Vendit t'onë jep mundësina të reja e ma të gjâna për naltësimin kulturo-arsimor të popullit t'onë. Kjo kerkon edhe zhvillimin, përmirësimin dhe koordinimin e formave të punës kulturo-arsimore.

Për ket qellim, me inisjativen e Këshillit Ekzekutiv të Frontit Populluer të Serbis në Beograd, u-mbajt nji konferencë me përfaqësuesët e të gjitha organizatave dhe instituteve kulturo-arsimore të R.P. të Serbis. U-konstatue nevoja qe organizatat e ndryshme kulturo-arsimore, të cilat deri tash shpesh herë kanë qenë të palidhuna ndërmjet vedi, të bashkohen dhe të lidhen nën nji udhëheqësi të vetme, në mënyrë që e gjithë puna të koordinohet sa ma mirë. Në lidhje me këtë u-pa i nevojshem formimi i nji organizate të veçantë, e cila do t'i kushtohet zgjidhjes së këtyne problemeve dhe kjo do të jetë: Bashkimi i shoqnive kulturo-arsimore të R.P.të Serbis.

Bashkimi i shoqnive kulturo-arsimore të R.P. të Serbis do të jetë pjesë përbërse e Frontit popullurer. Kjo tregon dëshiren e Frontit popullurer të Serbis për perforcimin dhe zgjanimin e aktivitetit të vet në lamen kulturo arsimore. Krijimi i Bashkimit do të kontribuojë që të gjitha organizatat tjera masovike t'a zhvillojnë edhe ma gjânë punën e tyne kulturo-arsimore e Bashkimi do t'i ndihmojë dhe do t'a koordinojë punën e tyne.

Në punën e vet, Bashkimi do të përpiqet në rend të parë, në luftë kundra analfabetizmit.

Përgjegjësi e veçantë mbi Bashkimin e shoqnive bjen përsa i përket ndihmës së zhvillimit kultural në katund. Zhvillimi i kooperativizmit dhe ndihma e vazhdueshme e pushtetit, krijojnë kushte gjithnji ma tepër për zhvillimin kultural të katundit. Do të jetë detyrë e Bashkimit të shoqnive që edhe ma tepër në mënyrë të gjithanëshme, t'a zhvillojë ndihmen kulturale qytet-katund, si dhe të ngrejë kuadra të reja kulturale ne katund.

Krijimi i Bashkimit të shoqnive asht i lidhun dhe me detyren e përparimit të matutjeshem të jetes kulturale në qytete. Bashkimi i shoqnive kulturo-arsimore duhet të jetë ajo shoqni, e cila për ditë do të zhvillojë dhe prefeksjonojë punën kulturo-arsimore nder qytete. Në ketë mënyrë, Bashkimi i shoqnive do të kontribuojë, nga ana e vet, për zhvillimin e qyteteve t'ona në vatra të verteta të jetes kulturale.

Zhvillimi kultural i pakicave kombtare nga çlirimi e deri me sot, ka shenue rezultate të randësishme. Pjesëmarrja e pakicave kombtare në jeten kulturale të Vendit, gjithnji po shtohet. E drejta e pakicave kombtare për zhvillimin e lirë kultural dhe përdorimin e gjuhes amtare, asht realizue në praktikë. Bashkimi i shoqnive kulturo-arsimore të Serbis do t'i përfshijë n'organizatat kulturo-arsimore të gjitha pakicat kombtare. Do të jetë detyrë e Bashkimit të shoqnive që ketyne organizatave t'iu apin ndihmë të gjithanëshme. Me dhanjen e ndihmën së tillë,edhe ma tepër do t afrohen dhe do të lidhen pakicat kombtare me popullin serb.

Për realizimin e qellimeve të veta, Bashkimit të shoqnive, i duhet që gjanësisht t'a bashkojë dhe t'aktivizojë inteligjencën t'onë. Krijimi i Bashkimit të shoqnive do të thotë, pra, pjesëmarrje ma e gjanë dhe ma e organizueme e inteligjences në punë për arsimin e gjanë të popullit, për punën kulturo-arsimore dhe popullarizimin e shkences e teknikes.

Me qellim që të bahen pregatitjet per krijimin e Bashkimit të shoqnive kulturo-arsimore të Serbis, asht zgjedhë Këshilli inisjativ ku marrin pjesë 28 vetë nga Republika Popullore e Serbis, në mes të cilve edhe shoku Xhafer Vokshi, nga Krahina e jonë

Çfaqje e dramit "Vajza e shitun" ne Ferizaj

Para disa ditësh, Ekipa kulturo-artistike e Komitetit Shqiptar te Ferizajt çfaqi dramen "Vajza e shitun"- auktor'i i se cilës asht arsimtari Kolë Marku, me sherbim na Prishtinë.

Mbassi drami ishte pregatitë mirë prej pjestarëve t'ekipes, sukseci qe i dukshem, derisa, spektatorët dhe spektatoret mbeten te kënaqun.

Veçanrisht femnave te qytetit u bani përshtypje drami ne fjalë, sepse aty e panë se sa randë ishte me e detyrue prindi vajzen e vet, qe ajo te marrë kundër dëshires se sajë nji burrë me ortake. Ato u-prekën dhe ma fort ne çastin kur vajza shtrengohet t'a pijë helmin, e cila ta si amanet per te gjitha vajzat shqiptare per te mos iu nënshtrue dëshirave te prindve lakmues per pasuni. Ato u prekën dhe ma fort kur ajo theksoi qe "unë nuk pranoj te shit-m si berr, por ma mirë po e pij helmin".

T'ardhunat e kësaj çfaqjeje, ekipa e Komitetit Shqiptar te Ferizajt, i ka vue ne disposicjon per ndertimin e monumentit te dë-hnorëve te Luftes Nacjonal-Çlirimtare ne Prishtinë.

Çarshafi-pengesë per zhvillimin kulturo-arsimuer te femnes s'onë

Pjesa ma e madhe e femnave shqiptare ende asht e mbulueme me çarshaf. Faji per këte randon mbi disa njerëz fanatikë dhe reakcjonarë që nuk mjaftohen tue i mbajtë mbyllë vetem gratë e tyne, por influencojnë edhe ke të tjerët, në rrethin e t'afërmvet, tue iu kërcnue atyne se nuk do t'i pranojnë ma në shtëpi të vet, nuk do t'iu flasin e as që do t'u ndihmojnë, n'asgja që mund të kenë nevojë.

Në shum familje shqiptare asht hapë nji polemikë e rrebët që dhe e vazhdueshme ndermjet shumices s antarëve të familjes, e luftojnë mbulesen e grues, me arsye, dhe të pakices që e pengojnë, pa vend. Detyra e jonë asht t'a arrijmë sa ma parë fitoren e shpejtë definitive dhe në ket pikë, mbassi pa emancipimin e femnave t'ona, që përbajnë gjysmen e popullësis s'onë, as nuk mundet me u-mendue përparimi i popullint t'onë e zhvillimi kulturo-arsimuer i femnes s'onë.

Grueja pa kulturë nuk asht në gjendje me i rritë e me i edukue fëmijt. Kjo gja vehet re bukur mirë në nxanësit e shkollave t'ona. Aty shofim ndryshimin e madh ndermjet fëmijve që i kanë nanat e tyne të mesueme e t'edukueme e atyne që i kanë nanat analfabete. Nga ana tjeter, nji nanë e shkollueme din t'a transformojë familjen në nji fole të ngroftë, ku të gjithë antarët e sajë të gjejnë për ditë prehje e kënaqësi; din të ngroh zemrat e të gjithve e të krijojë nji atmosferë të gëzueshme. Ajo din të këshillojë e të mesojë, si edhe të qortojë, edukativisht ku duhet, kurse nji nanë e pamësueme nuk din tjeter veç orë e cas të hyjë në grindje me fëmijtë vet, ose me antaret e tjerë të familjes dhe të nxjerrë nga goja vetem fjalë të pamira. Nji nanë e pamësueme nuk ia din vleften as higjenes; shpesh herë nanat e tilla, nga pa-dija, i besojnë ma tepër barnave të plakave injorante dhe u japin fëmijve të tyne lloj lloj "ilaçesh" si hash-hash etj, që i u prishin sistemin nervor, organizmin dhe kështu, shpesh pa dashtë, bahen kriminele të fëmijve të tyne. Kurse nji nanë e shkollueme ndjek besnikisht këshitlat e mjekëve, porositë e shkences.

Na nuk mund të zhvillohemi për deri sa femnat t'ona nuk e m a n c i p o h e n. H e k j a e çarshafit asht hap i domosdoshem që nanat, gratë dhe motrat t'ona të bahen qytetare të denja dhe ndertuese të afta të Vendit t'onë.

Aty këtu futen nen çarshaf vajzat e reja porsa e mbarojnë shkollen fillore. Çdo shqiptar i ndershem, që e ka per zemer të mirën e perparimin e popullit t'onë, duhet të bajë çmos per mos me e lejue nji krim kësisoji kundra rinis s'onë femnore, duhet t'i binde prindrit se nji vepër e këtillë asht ne dam të jetes së vajzes së vet; në dam të jetes së tyne.

T'a hudhim poshtë çarshafin, që na kanë lanë trashigim ata të cilet, tue përfitue nga errësina e padijes na kanë shtypë e na kanë plaçkitë. Mos të lamë kurrsesi qe e reja shqiptare të denohet me u-mbyllë e skllavërue nën çarshaf, por, të bajmë çmos që çdo vajzë shqiptare e qytetit dhe e katundit t'a ndjekë shkollen, në interesin e jetes ma të mirë të vehtes së sajë, familjes së sajë, popullit t'onë e shoqnis s'onë të re.

Mehmet Gjesori

P. Gapoçka

Njiqind vjetori i "Manifestit te partis Komuniste"

Kanga e kangve te marksizmit

Perpara njiqind vjetve, ne fruer te vjetit 1848, asht botue „Manifesti i Partis Komuniste" veper gjeniale e Marksit dhe Engelsit. Kjo ka qenë ngjarja ma e madhe ne historin e mendimit njerzor dhe luftes revolucjonare te proletarjatit. Tue fole mbi kete veper te madhe, V. I. Lenjini ka thane se Marksi dhe Engelsi e kane pershkrue me nji kjartesi dhe zgjuetsi gjeniale bote-kuptimin e ri, materjalizmin konsekuent-i cili perfshin edhe fushen e jetes shoqnore,—dialektiken materjaliste, si doktrina ma e gjithanshmja dhe ma e thella, teori e luftes se klasave dhe e kane tregue arsyen e rolit historik botnuer qe do te lose proletarjati si vorrues i kapitalizmit dhe krijues i shoqnis se re komuniste.

„Manifesti i Partis Komuniste" ka linde ne flaken e luftes revolucjonare te klases puntore. Dhetvjetori i IV-te dhe i V-te i shekullit XIX-te jane karakterizue nga ndermarrje masovike te proletarjatit. Por proletarjati ende nuk ka qene i armatosun me teorin shkencore, qe t'i jepte nji kuptim te kjarte mbi ligjin e zhvillimit shoqnuer, rolin e vet historik, qellimet dhe mjetet e luftes per çlirimin e tij. Ket teori shkencore revolucjonare e krijuen Marksi dhe Engelsi.

„Liga e komunistave" — organizata e pare nderkombetare puntore, qe e kane udheheqe Marksi dhe Engelsi, ne Kongresin e mbajtun ne kallnuer 1847 ne Londer, u a besoj atyne perpilimin e nji programi te gjane teorik dhe praktik te Partis, i cili duhet te shpallej.

Dyzet vjet ma vone, Engelsi ka mujte me theksue se „Manifesti" u-ba vepra ma internacjonalja e mbare letersis socjaliste, program'i perbashket, qe e njoften miljona puntor, ç'prej Siberije e deri ne Kaliforni.

„Manifesti i Partis Komuniste" perfaqesonte dokumentin programatik te komunizmit Karten e Madhe te levizjes komuniste nderkombetare, apelin e fuqishem revolucjonar te drejtuem te gjithe proletarve te botes.

„Manifesti i Partis Komuniste" fillon me fjalet e famshme tejshikuese: „fantazma po endet neper Europe—fantazma e komunizmit". „Manifesti" perfundon me nji porosi te tmerrshme drejtue borgjezis, me nji thierje te flaket per revolucjonin komunist:

„Le te dridhen klaset sunduese perpara revolucjonit komunist. Proletaret nuk kane se shka te humbin ne te., pervec prangave te tyne. E do te fitojne nji bote te tane."

Proletar te te gjitha vendeve, bashkohuni!

„Manifesti i Partis komuniste e kthei Komunizmin prej andrrimit n'ardhmenjn ma te mire te njerzis, prej utopis ne shkencen e vertete. „Kjo libreze e vogel — shkroi Lenjini, — vlene sa vellime te tane, fryma e tij e mban dhe e leviz edhe sot e kesaj dite mbare proletarjatin e organizuem dhe te perfshim ne lufte te botes se civilizueme".

(Lenjini, vepra, blêri II. fage 10).

„Kanga e kangevet te marksizmit" — keshtu e quejti shoku Stalin „Manifestin e Partis Komuniste".

* * *

Ne „Manifestin e Partis Komuniste" Marksi dhe Engelsi, fue e zbatue dialektiken materjaliste ne shoqni dhe historin e saje, formuluen tezat ma kryesore te materjalizmit historik, dhane teorin e tyne shkencore mbi luften e klasave. Ideja themelore e „Manifestit", si e ka thane Engelsi, asht ideja se prodhimi ekonomik dhe struktura e shoqnis se çdo epoke historike, strukture e cila rrjedh pa tjeter prej atij prodhimi, formojne themelin e historis politike dhe ideologjike t'epokes, ne krejt historija, qysh prej kohes se dekomponimit te rendit te komunitetit primitiv, ka qene historija e luftes se klasave, lufte ndermjet çfrytzuesave dhe te cfrytzuemve. Ne kohen e kapitalizmit kjo lufte ka mberijte n'ate faze, ku klasa e çfrytzueme dhe e shtypun — proletarjati — nuk mundet t'a çliroje veten po qe se ne te njajten kohe nuk e çliron pergjithmone mbare shoqnin prej çfrytzimit, shtypjes dhe luftes se klasave.

Ne kundershtim me ideologet borgjez, te cilet jane perpjeke me e provue perjetesin dhe pamposhtmenin e kapitalizmit, Marksi dhe Engelsi e kane vrejte kapitalizmin historikisht. Ata i kane zbulue ligjet e mbrendeshme te zhvillimit te kapitalizmit, kontradiktat e tij, tue sprovue shkencerisht se kto kontradita do t'a çojne pa tjeter shoqnin borgjeze ne vdekje.

Tue e analizue pozitën e proletarjatit, Marksi e Engelsi kane mbrri ne konkluzionin me shum randesi — se proletarjati asht jo vetem klasa ma e shtypuna ne shoqnin borgjeze, por edhe klasa ma e perparuemja, klasa revolucjonare ma konsekuentja, se misjoni i saje historik asht te behet vorruesja e kapitalizmit dhe krijuesja e shoqnis komuniste.

„...Borgjezija jo vetem e ka farkue armen qe ia bjen vdekjen — kane shkrue Marksi e Engelsi, — ajo ka krijue edhe njerzit, te cilet kane me e kethye ket arme kundra saje — puntort modern, proletart".

Ne „Manifestin e Partis Komuniste", per te paren here asht shkoqite, shkencerisht paevitueshmenija e Revolucjonit Proletar e doemosdoshmenija e kthimit te proletarjatit ne klase sunduese.

Neper te tane „Manifestin" pershkohet kjartazi ideja e diktatures se proletarjatit. Proletarjati — kane shkrue Marksi e Engelsi — do t'a perdore sundimin e tij politik qe t'ia shkepute dita dites mbare kapitalin borgjezis, qe t'i centralizoje te gjitha mjetet e prodhimit ne duert e shtetit, d. m. th. proletarjatit t'organizuem si klase sunduese dhe qe t'a shtoje, sa ma shpejte te jete e mundun, shumen e fuqive prodhuese.

Ne „Manifestin e Partis Komuniste" per te paren here, asht shkoqite shkencerisht nevoja e domosdoshme per nji parti revolucjonare te proletarjatit, Partis se Komunistave. Partija asht e domosdoshme, qe ta formoje proletarjatin ne nji klase te organizueme, qe t'a çoje ne sulm kundra kapitalizmit. Partija asht e domosdoshme qe proletarjati t'a fitoje pushtetin politik. Partija duhet te jete pjesa ma revolucjonare e klases puntore, pararoja e saje. Komunistat jane, ne praktike pjesa ma e vendosuna e puntorve, e cila nxite gjithmone kah perparimi, — kane mesue Marksi e Engelsi. E, ne pikpamje theorike, komunistat, kundrejt mases tjeter te proletarjatit, dallohen ma teper ne kuptimin e kushteve, rrjedhimit e rezultateve te pergjithshme te levizjes proletare.

Ne „Manifest" themeluesit e Marksizmit e kane demaskue cpifjen qe e kane perhape ideologet borgjez kundra komunistave dhe komunizmit. Borgjezija asht perpjeke t'i frigoje njerzit e padijshem tue iu shpife komunistave, se gjoja ata duen me e zhduke pronen vehtjake te fitueme me pune, me e zhduke personalitetin, moralin, familjen, atdheun dhe kombesin. Kane kalue njiqind vjet qysh kur ne kuzhinen borgjeze jane gatue keto trillime te felliqta kundra komunizmit, por na e dijme se politikanet imperjalista e perdorin edhe sot po ket çpifje te vjeter e te marre, qe i ka dale boja, ne lufte kundra levizjes komuniste, e cila po forcohet dita dites.

Ne baze t'eksperiences se pastajme te luftes se klasave dhe realizimeve te shkences, themeluesit e marksizmit, K.

re e Krahines s' one

Perfundimet e gjashtmujorit te pare ne Normalen e Gjakoves

Nji nder objektet ma te randesishem drejt te cilit synon pushteti i yne populluer, asht ai i arsimit dhe i kultures se masevet te gjana popullore. Arsimi duhet te pershkoje ne te gjitha masat punonjese dhe te bahet nji arme e forte ne duert e tyne. Arsimi per popujt t'one asht drita qe ka me i udhcheqe kah socjalizmi kah jeta ma e mire e ma e lumtun per 'ta.

Plani i yne pesvjeçar na ven detyren e nalte, qe mbrenda pese vjeteve t'a zhdukim analfabetizmin nder ne, mbrenda ketyne pese vjeteve bajme qe masat t'ona popullore ta hudhin poshte nji here e pergjithmone padijen e perden e zeze qe ua ka zane syte. Shoku Tito na e ka thane qarte: „Epni librin popullit" e na kesaj pune i jemi perveshe e do t'ia apim. Kjo asht detyre e çdo njanit prej nesh, kjo asht detyre e Frontit t'one.

Me çka do te bajme te mundeshem shumzimin e kuadrave t'arsimit per punen e arsimit nder ne? Si do t'i pergjigjemi Planit pesvjeçar ne qafte se na mungojne mesuesit? Kjo asht zgjidhe: Ne Gjakove kemi normalen, ku te rijt shqiptar iu kane vue mesimeve per pajisjen e tyne me kulturen e dijen e nevojshme qe t'i sherbejne masave t'ona popullore; te marrin ne duert e tyne femijt e vegjel dhe t'i rrisin me frymen e re, me edukaten pozitive, qe e karakterizon shoqnin t'one si dhe t'i bajne t'afte per me i ruejte idealet e luftes Nac.—Çlirimtare per te cilen djemt ma te mire te popujve t'one dhane jeten e tyne; t'i bajne femijt e popullit ruejtjes besnik te vllaznimit dhe bashkimit te te gjithe popujvet.

Perpara disa ditesh nxanesit e kesaj shkolle i dhan fund gjashmujorit te pare. Po t'iu hudhim nji sy perfundimeve te punes se nxansvet t'one normalista, do te veme re se ata me te vertete kane punue e jane mundue. Klasa e fundit perbahet prej 41 nxansish, nga te cilet 1 femen. Kane marre nota te pakalueshme 8, kurse ne klasen e parafundit nga 80, nga te cilet 17 jane femna, kane dale me perfundim te dobet 20 veta.

Ky perfundim asht i kenaqshem, po te marrim parasyshe se ne fillim te vjetit shkolluer nxanesit kane ardhe nga shko-

Hilmi Brovina normalist i Gjakoves

lla te ndryshme dhe me pregaditje te ndryshme te klaseve te katerta dhe asish me perfundime te shkelqyeshme dhe shum te mira te klaseve te treta, nga nji ane, e nga ana tjeter fakti qe ata jane gjete perpara landesh te reja per 'ta, si psikologjija dhe didaktika. Kjo per klasen e parafundit, kurse kandidatet e sivjeme ne krahasim me vjetin e kaluem kane ba nji perparim gadi qind per qind.

Ndermjet nxanesvet, shkolla pedagogjike e Gjakoves ka edhe asish qe dallohen me gisht si per pune te mesimeve ashtu edhe ne veprimtari te jashtme: Enver Gjergjeku, Ismet Sulejmani, Isuf Shushka, Ismet Canamusa, Hilmi Brovina e te tjere, kurse klasa e parafundit lavdohet per shoqet Shqipe Gjakova, Nafije Dobruna si dhe shoket Mark N. Marku Njazi Llallollari, Refik Nushi etj.

Ketu duhet te permendim kandidadin mesues Hilmi Brovinen, i cili asht tipi i vertete i puntorit, tip'i atille qe puna iu ka ba shprehi e jetes. Shka ban ky nxanes? Gjithshka: kudo qe te shkojsh e ke Hilmin perpara, ne biblioteke, shpesh meson me nji dhome tue shkrue parollat e shkolles dhe t'internatit, tue shkrue parollat e Frontit. Po ta pyesish ne se lodhet keshtu qe s'pushon kurre, ta ep pergjegjen; „Keshtu kam qejf, mue me lodhe papunesija; per mue denimi ma i madh do t'ishte mos me me lane me punue" — edhe i ferkon duert tue qeshe nen buze. Ta shofish nuk ta mbushe syhin: i vogel, ece rranzave e ma shum duket se nget se sa hecen. Studim, nga nji ane, pune praktike nga tjetra.

Shqipja me Nafijen se bashku me shoqet e tjera me punen e studimin e tyne e mbajne nalte emnin e femnes se re shqiptare, qe po edukohet ne gji te Jugosllavis se Re te Tito-s. Te gjitha vajzat e shkolles pedagogjike perveç mesimeve t' udheheqin edhe nga nji kurs kundra analfabetizmes per gra, ku punojne gjithnji.

Mbrenda Planit pesvjeçar shkolla pedagogjike e Gjakoves ka me i sigurue masave shqiptare, per bijt e tyne, mesuesit e nevojshem; Frontit t'one ka me i sigurue puntort e palodhun per aksionet qe kane me u-ndermarre. Aty po kalitet edukata e re e shendoshe, larg nga bestytnit e paragjykimet e verbta. Aty po formohen kuadrat e afte per edukaten e bijvet te popullit, per formimin e shoqnis, e cila shkon drejte socjalizmit.

T. H.

Halla Muradije Polioshka ka mësue te shkruej e të kendoje per dy muej

Sa herë që t'a vizitojsh kursin e grave të nji rrugës së reonit të dytë, do të shofish hallën Muradije Polioshka, e cila zen vend gjithmonë në nji shilte, tue mbajtë ne gjoj abetaren dhe fletorën e shkrimit. Të thuesh se lapsin nuk e lëshon kurr prej dore gjatë mësimit. Syt e saj, të shumten e heres, drejtohen kah udhëheqësja e kursit, të cilen e nderon e, bile i këshillon dhe gratë e tjera me mbajtë qetësi gjatë mësimit. Në mbarim të punës së kursit shpesh ia rrehë krahun udhëheqëses, tue i thanë: «Ae, sa mirë na ke mësue sot, rrnofsh sa malet dhe të ndjekt fati i mirë gjithmone. Ti u-bane sebep që më mësove me i këndue letrat e djalit t'em, që aq permallshem i pres kur m'i çon prej ushtrije. Po kështu unë kam mësue edhe t'i shkruej atij me doren t'ime, me gjithë qe ruaohem shum e shpesh baj edhe gabime.

Që, pra, sa gabim i madh do t'ishte, sikur të thonë ata, që e kanë ba zakon të thonë: «Çka u duhet shkrimi e kendimi grave t'ona, per'to asht vetëm shtëpija dhe punët mbrenda saje.» (!)

Tue marrë shembull prej hallës Muradije gjashtëdhjetë vjeçare, duhet qe të gjitha gratë t'i vijojnë mësimet nder kurse pa nderpremje si dhe ato të tjerat qe dijnë dishka, të mësojnë edhe ma shum.

Edhe pleqet ne kurset analfabetike te Gjakoves

Sikurse në shum kurse te qytetit të Gjakovës, po ashtu edhe në qytet ka asish qe nder to mësojnë edhë pleqët. Si shembull konkret kemi reonin e dytë, ku vetem ne nji kurs mësoinë disa pleq. Këta janë perparimtarë prandaj perpiqen per te mësue sa ma mirë. Nder t'a dallohet Shaban Azemi—54 vjeçar—me profesjon si rojtar i vëneshtëve te popullit te qytetit. Te gjithë, këtë e thrrasin: «baca Shaban».

— Kur e pyeta bacen Shaban se si po i duket tash që kishte mësue të shkruej e të lexojë, si m'u—përgjegj keshtu: «perpara kur unë nuk dijshem me shkrue, më dukej se ishem ne nji odë të terrëshme, ndër sa tash po më duket sikur n'atë odë m'asht ndezë nji qiri. Mendoj unë që kur të mësojë edhe ma mirë me shkrue e këndur, doda do të më shndritet me dritë elektrike».

Baca Shaban me vullnetin e mirë që ka, deri tash, ka mësuë krejt alfabetin e gjuhes shqipe, kurse të tjerët deri në 55 germa.

Tuë u-mbështetë ne punën e këtij kursi, me gjithë që mësimi ka fillua pak si vonë, shpresohet se perfundimi do të jetë i kënaqshëm jo vetem per bacen Shaban, por edhe per të gjithë të tjerët. I. Zherka

Per se shpejti del ne qarkullim revista

„Perparimi"

organ i Komitetit te shqiptarve te Kosoves e Metohis

Marksi dhe F. Engelsi perpunuen vjete e vjete me radhe idet qe i shpallen ne „Manifestin e Partis Komuniste„. Marksi dhe Engelsi kane theksue gjithmone se teorija e tyne revolucjonare asht doktrine e gjalle qe zhvillohet, se ajo s'asht dogem, por udhebeqje per veprim.

Mbas vdekjes se Marksit dhe Engelsit erdhi epoka e re, epoka e imperjalizmit, stadijum'i fundit i kapitalizmit. Ne ket epoke u-ashpersuen e u-cfaqen plotsisht te gjitha konditat e shoqnis kapitaliste, ne kalbje e sioer, u-shtue edhe ma teper shtypja mbi masat popullore. Levizja revolucjonare e klases puntore filloi te rritet kudo; lufta Nacional—Çlirimtare perhapet nder vende kolonjale e ne vende te mvaruna Erdhi nata para-agimit te revolucjonit socjalist.

Ne keto kushte te reja historike asht dashte me e konkretizue dhe me e zhvillue teorin revolucjonare te marksizmit, tue ia pershtate rrethanave te reja. Mirepo krenet e Internacionales se Dyte jane mundue me çdo menyre me e zavendesue fuqin e gjalle revolucjonare te marksizmit me dogma te vdekuna, jane perpjeke qe prej doktrines se Marksit dhe Engelsit ta hjekin mbrendine e saje revolucjonare. Keta krene jane ngritun veçanerisht kundra pjeses ma kryesore te marksizmit-kundra diktatures se proletarjatit. Oportunistat e te gjitha vendeve kane hequn dore nga lufta revolucjonare kundra borgjezis, u-bane sherbetoret e saje, tue mbjelle nder masa iluzionet oportuniste, reformiste mbi „transformimin e qete te kapitalizmit ne socjalizem", mbi „kapitalizmin e organizuem" etj.

Asht dashte me e ruejte dhe me e mprojte marksizmin prej vullgarizimit dhe shtrembnimit prej anes s'oportunistave, me e spastrue prej bishtnimeve palsifikuese, me e zhvillue ne kushtet e reja dhe me e ngrite ne nji shkalle ma te nalte. Ket misjon te nalte e kane krye Lenjini e Stalini.

Mund te thomi me saktesi se Lenjini, teorjeteni ma i madhi mbas vdekjes s'Engelsit, e, mbas Lenjinit, Stalini dhe dishepujt e tjere te Lenjinit, kane qene te vetmit marksista, te cilet e kane perparue teorin marksiste dhe e kane pasunue me eksperiencen e re ne kushtet e reja te luftes se klases se proletarjatit.

E pikerisht pse Lenjini dhe lenjinistat e kane çue perpara teorin marksiste, lenjinizmi asht zhvillim i matutjeshem i marksizmit, marksizmi ne kushtet e reja te luftes se klases te proletariatit, marksizmi i epokes s'imperjalizmit dhe revolucjoneve proletare, marksizmi i epokes se triumfit te socjalizmit ne nji te gjashten e botes". Historija e P. K. (b) te BRSS, (kurs i shkurte).

Korifeu i madh i shkences dhe revolucionari i flaket V. I. Lenjin, tue zhvillue gjenjalisht marksizmin, krijoi doktrinen mbi imperjalizmin, si stadjum i mbrame i kapitalizmit, si nate para agimit te socjalizmit, krijoi teorine perkatese te revolucjonit socjalist. Lenjini zbuloi ligjin e zhvillimit disproporcjonal ekonomik dhe politik te kapitalizmit dhe nxuer konkluzen gjenjale mbi mundesin e fitores se socjalizmit, ne disa vende e, bile edhe ne nji vend te vetem. Lenjini e ka pertri, mprojte e zhvillue doktrinen mbi shtetin dhe diktaturen e proletarijatit, ka perpunue doktrinen mbi alcancen revolucjonare te klases puntore me katundarin, me rolin udheheqes te klases puntore ne kete alcance. Ai i ka zbulue sovjetet si forme shtetnore te diktatures se proletarijatit

Tue nxjerre konkluzat perbledhese prej eksperiences se levizjes revolucjonare, mbas vdekjes se Lenjinit, shoku Stalin e zhvilloi ne menyre gjenjale teorin e Lenjinit mbi mundesin e triumfit te socjalizmit ne nji vend te vetem, provoi shkencerisht se mund dhe pa tjeter do te ndertohet komunizmi ne BRSS dhe i percaktoi rruget e mjetet konkrete per arrijtjen e ketij qellimi te nalte. Shoku Stalin krijoi nji doktrine te tane e te plote mbi shtetin socjalist, ka ba nji analize te gjalle t'epokave te zhvillimit te shtetit socjalist, ndryshimit te funkcjoneve te tij, ne lidhje me ndryshimet e rrethanave, erdh ne perfundimin mbi domosdoshmenin e mbajtjes se shtetit ne komunizem per deri sa te jete rrethi kapitalist.

Tue i zhvillue idenat gjenjale te themeluesve te marksizmit mbi partin e klases puntore, Lenjini e Stalini krijuen nji doktrine te tane mbi partin si forma ma e nalte e organizates se klases se proletarjatit, si arma kryesore ne luften e tij per triumfin e revolucjonit socjalist, per triumfin e komunizmit. Lenjini dhe Stalini e krijuen nji parti te ketille. Partija bolshevike — parti e tipit ri — i shpartalloi dhe i perzuni prej radheve te saja oportunistat, mprojti pastertin ideologjike te doktrines marksiste leniniste, u-vue ne kry te luftes revolucjonare te klases puntore dhe te gjithe njerezve punonjes te Bashkimit Sovjetik. Vetem ne saje t'udheheqesis te partis se Lenjin—Stalinit, u-ba i mundshem perfundimi fitimtar i revolucjonit socjalist, ndertimi i shoqnis socjaliste ne BRSS dhe marshimi i sigurt i popullit sovjetik ne rrugen drejte komunizmit.

Lufta e suksesshme e proletarjatit Rus nen flamurin e marksizem—Lenjinizmit triumfi i revolucjonit te madh socjalist te Tetorit, vendosja e diktatures se proletarjatit dhe ndertimi i shoqnis socjaliste ne BRSS-te gjitha keto jane vertetimi dhe dishmija ma e madhja e triumfit t'ides se Marksit dhe Engelsit. Ne Bashkimin Sovjetik asht realizue plotesisht dhe asht tejkalue mjaft programi i transformimeve shoqnore madheshtore te parapame ne „Manifestin e Partis Komuniste".

* * *

Njiqind vjetorin e botimit te dokumentit programatik te komunizmit — „Manifestit te Partis Komuniste" ne e perkujtojme ne kushtet kur populli sovjetik po shkon prej fitores ne fitore, ne rrugen drejte komunizmit, kur idet komuniste kane perfshi masat ma te gjana popullore te krejte botes.

Te gjitha forcat e reakcjonit te sotshem, ne krye me imperjalizmin amerikan, po bashkohen ne lufte kundra komunizmit. Ne radhet e para t'anmiqve te perbetum te komunizmit, gjinden trathtaret e sotshem te klases puntore — socjalistat e djathte: Atli dhe Bevini, Blumi dhe Reneri, Shumaheri dhe Saragata. N'urrejtjen e tyne per komunizmin, ata ua kane kalue shum para—ardhesve te tyne dhe jane mbe shtetja kryesore dhe agenture direkte e provokatorve imperjalista te luftes. Por fuqit e bashkueme te kampit demokratik, me Bashkimin Sovjetik ne krye, ua tejkalojne mjaft forcave te reakcjonit imperjalist.

Shkatrrimi i kapitalizmit, te cilin e kane paralajmerue Marksi dhe Engelsi, po afrohet paevitueshmenisht. Kete e dishmon ashpersimi i krizes se pergjithshme te kapitalizmit dhe shtimi i kontraditave te tyne te mbrendeshme. Dita dites, po rritet influenca dhe autoriteti i partive komuniste ne masat e gjana popullore. Gjithnji e ma teper po perhapet levizja Nacional—Çlirimtare nder kolonit e vendet e mvaruna. Po rritet fuqija e Bashkimit Sovjetik — mburoje e te gjitha fuqive te socjalizmit dhe te demokracis ne mbare boten.

Borgjezija nuk ka mujte me e zhduke komunizmin para nji qind vjetve, e aq ma pak asht ne gjendje t'a baje kete sot, kur te gjitha rruget çojne drejt komunizmit.

Epoka e jone asht epoka e triumfit te socjalizmit ne BRSS, epoka e rritjes se forcave te komunizmit ne krejt boten — epoka e triumfit te pa-shembullt t'ideve te pa-vdekshme te Marksizem—Lenjinizmit.

(„Per paqe te qendrueshme, per demokraci popullore")

ZHVILLIMI EKONOMIK I VENDEVE TE DEMOKRACIS POPULLORE

Mbas luftës së Dytë botnore popujt e Jugosllavis, Shqipnis, Polonis, Çekosllovakis, Bullgaris, Rumanis dhe Hungaris kanë krye transformimet e gaximshme demokratike, të cilat e kanë ndrrue rranjësisht strukturen politike dhe shoqnoro-ekonomike të ktyne Vendeve. Rrëximi i pushtetit të vjeter politik dhe i aparatit shtetnuer borgjezo—feudal asht zhvillue dhe zhvillohet ne çdo njenin prej ktyne Vendeve në mën rën e vet, me tempo dhe me forma të ndryshme. Mirëpo, vija karakteristike e përbashkët për të gjitha kto asht hjekja e borgjezis reaksjonare dhe e feudalve nga pushteti, kalimi i pushtetit në duert e popullit puntor-puntorve, katundarve dhe inteligjences përparimtare.

Si gjatë lëvizjes Nacjonal Çlirimtare, në kohën e luftës kundra fashizmit, ashtu dhe në proçesin e konsolidimit të pushtetit populluer dhe të ndertimit ekonomik, rroli udhëheqes, organizator dhe mobilizues në Vendet e demokracis popullore i perket klases puntore dhe avangardes së sajë—partive komuniste. Sepse bash në saje të luftës së klasës puntore, e udhëhequn nga komunistat dhe e ndihmneme nga shtresat e gjana të popullit, lindi rendi i ri shtetnuer i demokracis popullore, i cili në kohën ma të shkurtë realizoi aso ndryshimesh te thella progresive demokratike, të cilat demokracija borgjeze nuk asht në gjendje me i realizue.

Randësi të madhe për zhvillimin politik dhe ekonomik të Vendeve të demokracis popullore kanë pasë reformat industrijale dhe bankare, te cilat janë vue si themel i pronës shtetnore të pergjithshme popullore. Në Jugosllavi, kah mbarimi i vjetit 1946, ka kalue në duert e shtetit e gjithë industrija e randë dhe e mesme, e gjithë tregtija me shumicë dhe nji pjesë e madhe e tregtis me pakicë, të gjitha bankat, transporti etj. Edhe në Çekosllovaki, Poloni, Bullgari dhe Shqipni janë nacjonalizue degët kryesore t'industris si dhe bankat. Me nacjonalizimin e industris dhe të bankave, vendet e demokracis popullore i kanë zgjidhë dy detyrë kryesore; i asht pre nga rranja fuqija ekonomike borgjezis nacjonale—bazë e cila e ka ushqye reaksjonin e mbrendshem, e perveç kësaj asht likujdue influenca direkte e kapitalit të huej n'ekonomin e Republikave popullore.

N'ato Vende të demokracis popullore, ku shteti i ka marrë në duer pozitat vendimtare t'ekonomis, organet e pushtetit populluer i janë perveshë planifikimit të veprimtaris ekonomike. Hovi dhe perpjestimi i planifikimit në sejcilin prej ktyne Vendeve mvaren direkt nga masa në të cilën merr pjesë sektori shtetnuer n'ekonomin popullore. Karakteristika e pergjithshme në zhvillimin e ekonomis së të gjitha vendeve te demokracis popullore asht mposhtja e anarshis s'ekonomis kapitaliste dhe kalimi gradual në mënyren socjaliste të mbarështrimit me plan t'ekonomis.

Në Vendet e demokracis popullore asht zbatue me sukses reforma agrare. Në saje të ksaj reforme në Poloni, Bullgari, Ungari, Jugosllavi, Rumuni dhe Çekosllovaki u janë shpernda puntorve bujqësorë dhe katundarve të vorfën ma se 9,5 miljonë hektarë tokë të pasanikve të mdhej dhe të kishave. Mbeturinat feudale në katund të thuesh janë likuidue fare e politika e perforcimit t'organizates kooperativiste në bujqësi, të cilën e zbatojnë qeverinat popullore, krijon kushtet per çlirimin e katundaris punojese nga fika dhe mjerimi, kushtet per frenimin e elementave çfrytsues në katund dhe eliminimin e tyne gradual.

Reforma agrare e ka çue nalt autoritetin e pushtetit populluer, i ka perforcue lidhjet në mes të klases puntore dhe të katundaris punonjese, ka krijue kushtet per zhvillimin e shpejt të bujqësis dhe per ngritjen e nivelit jetësuer të popullsis. Në saje të ndihmes serjoze që shteti i jep në kredite, farna dhe inventar bujqsuer si dhe me ndihmen e puntorve të fabrikave e sipërmarrjeve, katundarija punonjese asht perforcue ekonomikisht dhe ka mbrrijt rezultate të dukshme. Në disa vende qysh në vjetin 1947 asht tejkalue sipërfaqja e mbjellun e paraluftes.

Tue i pasë pozitat komanduese n'ekonomi dhe tue u-bazue në sektorin kooperativ, pushteti populluer mbanë nën kontrollin dhe influencen e tij sektorin privat-kapitalist dhe ka mundësi me zbatue nji politikë ekonomike t'atillë, e cila synon shtimin e elementave socjalista dhe kufizimin e izolimin e kapitallit privat. E gjithë kjo u jep mundësi Republikave popullore që te luftojnë me sukses kundra depertimit të pa-punësis, inflacjonit etj. n'ekonomin e tyne. Randësi shum të madhe per zhvillimin ekonomik të Vendeve të demokracis popullore kanë lidhjet me ekonomin socjaliste me plan të Bashkimit Sovjetik, me eksperjencen e tij politike dhe ekonomike në ndertimin e socjalizmit.

Për dy vjet ndertimi paqësuer, mbas luftes se Dytë botnore, shteti Sovjetik, që e ka themelue Lenjini i Madh, përseri ka tregue para mbarë botes prioritetet e mdhaja të rendit socjalist mbi rendin kapitalist. Tue e plotsue me sukses planin e pjatiletkes të mbas luftes, BRSS-i u jep ndihmen e gjithanësme miqësore popujve qe e kanë shkundë zgjedhen imperjaliste dhe kanë hye në rrugen e zhvillimit socjalist. Lidhjet me BRSS, eksperjenca dhe ndihma e tij e sinqertë ushtron nji influencë dobipruese n'ekonomiken e Vendeve të demokracis popullore, tue u dhanë mundesi që t'a rimkambin dhe ta zhvillojnë me nji ritem ma të shpejtë ekonomin e vet, t'i përforcojnë sistemet e tyne monetare dhe t'i sherojnë plagët qe iu ka shkaktue lufta, tue e ruejtë dhe tue e perforcue, së bashku me të gjitha kto, pamvarsin kombëtare.

Polonija, e cila gjatë luftes ka pësue nji dam prej 16 miliard dollarësh, shka asht baraz me buxhetet e këtij vendi për plot 40 vjetë, tashma e ka tejkalue nivelin e produkcjonit të paraluftes në degët kryesore t'industris (qymyr -153%, çelik- 106%, etj.); prodhimi industrijal në Jugosllavi, në vjetin 1947, ka mbrrijtë në 167% në krahasim me vjetin 1938; prodhimi mesatar mujuer i çelikut, hekurit të pa-perpunuem dhe qymyrit n'Ungari asht 108% në krahasim me vjetin 1938. Edhe Bullgarija e ka tejkalue nivelin e prodhimit industrial të paraluftes. Këtij niveli i janë afrue krejt afer edhe Çekosllovakija dhe Rumanija.

Vija karakteristike për ndertimin ekonomik në të gjitha Vendet e demokracis popullore asht shpejtësimi i ritmit t'industrijalizimit. Jugosllavija agrare, e cila deri në fillim të luftes, importonte gjithshka nga jasht, bile edhe maqinat ma të thjeshtat tash e zhvillon me nji ritem të shpejtë industrin e vet kombëtare; si mbas planit pesvjeçar te zhvillimit t'ekonomis popullore këtu asht parapa pesfishimi i prodhimit industrial; prodhimi i elektro-energjis, në vjetin 1951 do të shtohet për 3,25 miljarda kw. në krahasim me vjetin 1939. Plani dyvjeçar i Bullgaris parashef shtimin e prodhimit industrial në vjetin 1948, me 67% në krahasim me nivelin e vjetit 1939 etj. Rezultat direkt i sukseseve në ndertimin ekonomik të Vendeve të demokracis popullore asht ngritja e vazhdueshme e mirëqenjes materjale të njerëzve punonjes. Meditjet reale dhe rrogat e puntorve e të nepunësave në shum vende e kanë tejkalue nivelin e paraluftes, e në disa shtohen vazhdimisht dhe i afrohen këtij niveli. Zbatimi i planeve ekonomike do t u sjell njerëzve punonjes të mira edhe ma të mdhaja materjale. Fakti se nuk punohet për kapitalista, por per të miren e të gjithë njerëzve punonjes, krijon marrëdhanjen e re ndaj punës - në të gjitha Republikat popullore rriten garat në mes të puntorve për shtimin e produktivitetit të punës, për realizimin e planeve ekonomike.

Ekonomika e Vendeve te demokracis popullore shkon përpara, zhvillohet me sukses, kurse vendet e sistemit kapitalist, me gjithse ka kalue nji perjudhë e madhe nga mbarimi i luftes e deri me sot dhe me gjithë humbjet pakrahasueshmenisht ma të vogla në luftë, vazhdojnë të shkëpurdhen nën danat e vështirësive të mbas luftes. Aqë ma tepër, ekonomika e tyne tundet vazhdimisht nën grushtet gjithnji ma t'ashpra të krizes ekonomike dhe t inflacjonit. Në vend që të permirësohet gjendja e njerëzve punonjes, atje ngjet ngritja e shpejtë e çmimeve, shtimi i inflacjonit, zbritja e ma tutjeshme e meditjeve reale dhe rrogave të njerëzve punonjes, shtimi i pa-punësis.

Klasat sunduese të vendeve kapitaliste, të damtueme gjatë luftes, në marrëveshtje me trathtarët e klasës puntore-socjalistat e djathtë, e shesin sovranitetin kombëtar për ndihmen e dyshimtë amerikane. Tue ra nën zgjedhen e imperijalizmit amerikan kto vende dita dites e humbin pamvarsin e tyne dhe në fakt bahen satelit, bishta ekonomik të SH.B.A.; ekonomija e tyne shkatrrohet, e vorfënimi i njerëzve punonjes bahet gjithnji ma i madh.

Rezultatet e para të planit të famshem „Marshall" shprehen në mbylljen e sa e sa sipërmarrjeve në qitjen masovike të puntorve nga puna, në ramjen dhe kaosin e ekonomikës së vendeve europjane, të cilat kanë ra nën kontrollin e SH.B.A.

Mprojtsat e flakët të „planit Marshall"-Atli, Bevin Blum e kompani-përpiqen me të tanë fuqin e tyne me tregue se si ky plan don me thanë shpetim nga të gjitha të kqijat, dhurim shpirtmadh dhe i sinqertë i halles Amerikë. Në realitet jeta për ditë po e provon se e ashtuquejtuna „ndihma amerikane për Europen" nuk do të thotë kurgja tjetër veçse deshiren e monopolistave amerikanë për t'i shti në duert e veta tregjet europjane, për t'a zhdukë konkurrencen industrijale të vendeve europjane dhe për muejt me shpëtue nga kriza ekonomike që po u afrohet. Sot, deri edhe nder industrialet e Europës perendimore, shtohet protesti kundra depertimit amerikan, kundra "planit Marshall". Protestojnë jo vetem masat punonjese por edhe importuesat anglezë dhe magnatet franceze të filmave. Disa qinda sipërmarrësa italjan kanë krijue komitetin e luftes kundra monopoleve italjane e amerikane dhe i janë drejtue për ndihmë Konfederates së punës, që udhëhiqet nga partit e së majtes.

„Nuk guxohet me u lejue-ka shkrue tash vonë fletorja konzervatore „Dejli Ekspres"-që SH. B.A. t'ia apin vehtes të drejten me shpallë se ku, kur dhe në çfar rastesh do t'i përmbahet qeverija angleze këtij ose atij kursi... Populli anglez nuk dishron me e shit pamvarsin e vet financjare për cingare, kumbulla të thata dhe pluhen voesh si e don „plani Marshall".

Paknaqsija e ngjallun nga se amerikanët po fillojnë me ua diktue gjithnji ma paturpsisht vullnetin e tyne sa e sa popujve, nga se sovraniteti i shteteve europjane shitet për pluhen voesh, po deperton gjithnji ma thellë në shtresat e gjana të masave popullore. E ktu nji meritë e madhe u takon partive komuniste, të cilat e udhëheqin luften për pamvarsin kombëtare.

Kur vendet e demokracis popullore treguen se nuk duen t'i nenshtrohen „planit Marshall" dhe të bijnë në sklavëri të dollarit amerikan, ekonomistat borgjez me sa za paten profetizuen mbarimin, dizorganizimin dhe kaosin ekonomik të ktyne vendeve. Por puna ngjau krejt ndryshe. Vendet e demokracis popullore filluen me e rimkambë vet prodhimin e tyne, tue i mobilizue rezervat e veta dhe tue u-mbeshtet n'inisjativen krijonjese të popujvet të tyne; në ndihmen reciproke dhe miqësore të Vendit te madh të socjalizmit. Në ketë mënyrë popujt e ktyne vendeve e ruejtën pamvarsin e vet, mbeten zot të fatit të vet dhe shkuen shum përpara në rrugën e ndryshimeve të thella progresive shoqnore-ekonomike.

Krijimi dhe përforcimi i demokracis së re në nji seri shtetesh i ka dhanë nji grusht të ri serjoz sistemit botnuer të kapitalizmit, tue ngushtue bazën, rezervat e tij dhe tue i u dhanë popujve të shtypun shembullin se si duhet me luftue për çlirimin nga çfrytzimi, për paqë, për socjalizem.

LAJME TE SHKURTA NGA BOTA

ÇEKOSLLOVAKI- U-formue qeverija e re nen kryesin e Klement Gotvaldit, shef i Partis Komuniste. Qeverija asht plotësue me perfaqesuesit demokratik te te gjitha partive politike dhe organizatave masovike popullore.

Keshtu populli çekosllovak u a dha pergjegjen atyne qe, tue e shkaktue krizen qeveritare, jane perpjeke me e pengue ndertimin e Republikes Çekosllovake si atdhe socjalist i popullit puntuer.

RUMANI- Nji delegate e qeveris rumune, nen kryesin e Kryeministrit Petro Groza, shkoi ne Varshave per nji vizite miqsore.

HUNGARI Ne Budapest u-prit ne menyre kremtare delegata hungareze, që qe ne Moske dhe nenshkroi marreveshtjen e miqesis, bashkpunimit dha ndihmes reciproke me BRSS.

SPANJE- Korespodenti i "Dejli Ekspresit" lajmon se ne Madrid punon sa mundet organizata naziste, e cila merret ne fshehjen dhe kalinin e kriminaleve te luftes ne Spanie e, prej kendej n'Ameriken Jugore.

ÇEKOSLLOVAKI- Ne Prage do te mbahet sesioni i Komitetit sllav. Delegata sovjetike ka në krye Kryetarin e Komitetit Sllav te BRSS - Gjeneral-lajtnant Gundurov. Kjo konference do t'i perforcoje edhe ma teper lidhjet miqesore ne mes te popujve sllavë e, prej kendej shenon nji kontribut me rande si per çashtjen e paqes se shendoshë dhe demokracis popullore ne bote.

SHQIPNI

Simbas Komunikimit të Ministris së Punëvet të Jashtme të Shqipnis, monarko-fashist grekë me datën 23 dhe 24 kryen dy provokime të reja, ushtarët grekë e kanë gjuejtë nji patrollë shqiptare. Nji aeroplan ka kalue n'anen e Shqipnis. Aeroplani ka ardhë nga Greqija dhe asht kthye në drejtim të Korfuzit.

GJERMANI

Komanda ushtarake britanike e zonës s'okupatës në Gjermani ka vendosë me i lirue nga fushat e përqendrimit edhe SS-ët, gestapoasit dhe krenët e naltë nazista të fundit që kanë ngelë n'internim. Nga korriku i vitit të kaluem janë lirue ma se 10.000 nazista.

FRANCË

Në Pariz u-mbajt nji miting i madh me rastin e njiqindvjetorit të Revolucjonit të vitit 1848, të njoftun nën emnin „Komuna e Parizit". Foli antar'i Byros Politike të Partis Komuniste, Etjen Fazhon.

ITALI

Fronti demokratik i Italis e denoi qëndrimin e Vatikanit, i cili, tue e shkelë ligjin e votimeve, perpiqet me e pengue fushatën para - elektorale të fuqive demokratike t Italis.

POLONI

Në Varshavë filloi sesjoni i Komisjonit ekonomik polonezo-jugosllav, i cili, në kuadrin e traktatit të nënshkruem, ka për qëllim me lidhë marrëveshtjen e ré tregtare për vitin 1948.

ANGLI

Gjendja ekonomike në Britanin e Madhe po keqësohet gjithnji. „Plani Marshall, tha liberali Vajkaunt Samjuel, nuk mund t'a mbulojë damin që i ka shkaktue ekonomis britanike ngritja e çmimeve në Shtetet e Bashkueme t'Amerikës."

POLONI

Në Planin për vitin 1947, në Poloni parashifet shpenzimi i 193.800.000.000 zlota për rimkambjen e zhvillimin e jetës ekonomike e kulturale, d.m.th. 19% ma teper se në vjetin e kaluem. Kujdesi kryesuer do t'i kushtohet zhvillimit t'industris, në të cilën do t'investohen ma se 66. miljardë zlota.

Botimi i Këshillit Krahinor te Frontit popullor, Shtypshkroja Krahinore „PROGRES"
[illegible] Administrata dhe ekspedicioni. Numri i çekut 17-2002